

Kynologická ostraha v soukromé a státní sféře

Ondřej Šturma

Bakalářská práce
2016

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky
akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ondřej Šturma**
Osobní číslo: **A13639**
Studijní program: **B3902 Inženýrská informatika**
Studijní obor: **Bezpečnostní technologie, systémy a management**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Kynologická ostraha v soukromé a státní sféře**
Téma anglicky: **Kennel Security in the Private and Public Spheres**

Zásady pro vypracování:

1. Rozvedte základní pojmy kynologie a kynologické ostrahy.
2. Popište rozdělení psů na služební a pracovní, dále na strážní a hlídací.
3. Analyzujte metody výcviku psů v soukromé a státní sféře a proveďte jejich komparaci.
4. Popište využití psů v soukromé a státní sféře.
5. Uvedte vhodná plemena pro využití v bezpečnostních agenturách.
6. Zpracujte praktický příklad využití při vyhledávání zbraní.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

1. LUKÁŠ, Luděk. **Bezpečnostní technologie, systémy a management: [teorie a praxe ochrany majetku a fyzické bezpečnosti]**. 1. vyd. Zlín: VeRBuM, 2011-, ISBN 978-80-87500-05-7.
2. RŮŽIČKA, Josef. **Pes k obraně osob a ochraně majetku, aneb, Člověče, neboj se, máš-li psa!**. České Budějovice: Dona, 1996. ISBN 80-854-6376-8.
3. NOVÝ, Karel. **Kynologická příručka**. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1995, ISBN 80-206-0503-7.
4. ŠTĚPÁNSKÝ, Karel. **Služební a pracovní plemena psů**. 1. vyd. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1974.
5. KOLLER, Jan. **Kynologická příručka**. 3. vyd. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1979.
6. HARTL, Karel. **Výchova a výcvik psa: služební a pracovní plemena**. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1979.

Vedoucí bakalářské práce:

JUDr. Vladislav Štefka

Ústav bezpečnostního inženýrství

Datum zadání bakalářské práce:

23. února 2016

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. května 2016

Ve Zlíně dne 16. února 2016

doc. Mgr. Milan Adámek, Ph.D.

děkan

Ing. Jan Valouch, Ph.D.

ředitel ústavu

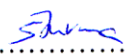
Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty aplikované informatiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na diplomové/bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně, dne 24.05.2016

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce slouží k porozumění kynologii jako takové, ale hlavně jako komparace kynologické ostrahy v soukromé a státní sféře. Může být využita jako učební materiál pro studenty, či jako pomůcka pro psovody i jiné pracovníky průmyslu komerční bezpečnosti. Prostudováním této práce získají ucelený přehled o kynologii a poznají základní rozdíly kynologické ostrahy v soukromé a státní sféře zejména v oblasti výcviku psů a jejich využití. Budou také srozuměni s problematikou služebních a pracovních psů, u nichž dochází k časté záměně. Práce může posloužit také k výběru vhodného plemena psů pro využití v bezpečnostních agenturách. V neposlední řadě je součástí této práce také praktická ukázka použití psa při vyhledávání zbraní a střeliva.

Klíčová slova: kynologie, pes, služební pes, pracovní pes, psovod, kynologická ostraha

ABSTRACT

This Bachelor's thesis serves to understand cynology but mainly to compare kennel security in private and public sphere. It can be used as studying material for students or as tool to help dog handlers and other commercial safety industry workers. By studying this thesis they will gain information about cynology and basic differences of kennel security in the private and public sphere, mainly in the case of dog training and usage. They will also understand the difference between service and working dogs, which are often being confused. This thesis can also help security agencies to pick the right dog breed for specific purposes. Last but not least this thesis also includes the practical demonstration of using a dog for finding guns and ammunition.

Keywords: cynology, service dog, working dog, dog handler, kennel security

Tímto bych chtěl poděkovat panu JUDr. Vladislavu Štefkovi za odborné rady a cenné připomínky při vedení mé bakalářské práce. Dále bych rád poděkoval nejen mým rodičům, ale celé rodině za podporu během mého studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 KYNOLOGIE	12
1.1 KYNOLOGICKÉ SPORTY	13
1.2 PASENÍ	18
1.3 KYNOLOGICKÉ VÝSTAVY	18
1.4 LOVECKÁ KYNOLOGIE	19
1.5 CANISTERAPIE	20
1.6 ASISTENČNÍ PSI	22
1.7 ALARMOVÍ PSI.....	22
1.8 KYNOLOGICKÁ OSTRAHA	23
2 KYNOLOGICKÁ OSTRAHA	24
2.1 PRACOVNÍ KYNOLOGICKÁ OSTRAHA	24
2.1.1 § 28 o krajní nouzi.....	24
2.1.2 § 29 o nutné obraně	25
2.1.3 § 13 o trestném činu	25
2.2 SLUŽEBNÍ KYNOLOGICKÁ OSTRAHA	25
2.2.1 Závazný pokyn policejního prezidenta ze dne 17. června 2009, kterým se upravuje činnost služební kynologie a služební hipologie	26
2.2.2 Zákon č. 553/1991 Sb. o městských a obecních policích	26
2.2.3 Zákon o ozbrojených silách České republiky - § 42 Použití vojenské zbraně	27
3 ROZDĚLENÍ PSŮ	28
3.1 PRACOVNÍ PSI.....	28
3.1.1 Strážní psi.....	28
3.1.2 Hlídací psi	29
3.2 SLUŽEBNÍ PSI.....	29
3.2.1 Hlídkoví psi	30
3.2.2 Pátrací psi	31
3.2.3 Psí specialisté	31
3.2.4 Strážní psi.....	32
3.2.5 Záchraní psi.....	32
II PRAKTICKÁ ČÁST	33
4 VYUŽITÍ KYNOLOGICKÉ OSTRAHY	34
4.1 SOUKROMÁ SFÉRA.....	34
4.1.1 Ostraha objektu	35
4.1.2 Ochrana psovoda	36
4.2 STÁTNÍ SFÉRA.....	36
4.2.1 Policie České republiky.....	36
4.2.2 Městská a obecní policie	37
4.2.3 Armáda České republiky.....	37
4.2.4 Hasičský záchranný sbor České republiky.....	38

4.2.5	Horská služba	38
4.2.6	Celní správa České republiky.....	39
4.2.7	Vězeňská služba České republiky	40
4.3	KOMPARACE	41
5	VÝCVIK PSŮ	43
5.1	SOUKROMÁ SFÉRA.....	44
5.1.1	Jednotlivé cviky.....	45
5.2	STÁTNÍ SFÉRA.....	48
5.2.1	Jednotlivé cviky.....	49
5.3	KOMPARACE	52
6	VHODNÁ PLEMENA PRO VYUŽITÍ V BEZPEČNOSTNÍCH AGENTURÁCH	53
6.1	HLEDISKA PŘI VÝBĚRU	53
6.2	VÝBĚR PLEMEN	54
6.2.1	Slovenský čuvač	56
6.2.2	Hovawart	57
6.2.3	Leonberger	58
6.2.4	Německý ovčák	59
6.2.5	Bullmastif	61
6.2.6	Belgický ovčák – Malinois.....	62
6.2.7	Středoasijský pastevecký pes	64
6.2.8	Anglický setr	65
6.2.9	Rhódéský ridgeback	66
6.2.10	Dobrman.....	67
6.2.11	Americký stafordširský teriér.....	69
6.2.12	Chodský pes	70
6.2.13	Bílý švýcarský ovčák	71
6.2.14	Rotvajler.....	72
6.2.15	Velký švýcarský salašnický pes	73
6.3	VYHODNOCENÍ.....	75
7	PRAKTICKÁ UKÁZKA VYUŽITÍ PSŮ PŘI VYHLEDÁVÁNÍ ZBRANÍ A STŘELIVA.....	77
	ZÁVĚR	80
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	82
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	89
	SEZNAM OBRÁZKŮ	90

ÚVOD

V současné době jde rozvoj technologií stále velmi rychle dopředu a prosazují se stále do více oborů. Nespočet věcí, které byly lidmi donedávna považovány za zcela nenahraditelné, již byly nahrazeny novými technologiemi a další budou v brzké době jen přibývat. Ovšem stále existuje několik oblastí, ve kterých ani ty nejdokonalejší technologie nedokážou konkurovat. Stále nezastupitelné místo má v soukromé i státní sféře kynologická ostraha.

Psi byli již od nepaměti společníky, ale i pomocníky lidí a jejich přednosti jsou stále nenahraditelné. Jejich čich, oddanost, nebojácnost, ovladatelnost, síla a spousta dalších vlastností se utvářela několik tisíc let, vždy po boku člověka. Mezi lidmi a psy je díky tomu speciální pouto, psi se vyvíjeli přesně podle potřeby lidí, kteří toho dokázali vždy dokonale využít. I v současnosti mají psi neuvěřitelně rozsáhlé využití v nespočtu oborů. Je ovšem až s podivem, že i přes fakt, jakým přínosem psi mohou být, povědomí veřejnosti o tom je nevalné.

Například pojem kynologie mnoho lidí vůbec nezná a neví, co si pod ním představit. Už vůbec pak neví, co všechno zahrnuje. Právě proto je první část této práce zaměřena na kynologii a její různorodá odvětví. Následně je popsána samotná kynologická ostraha, které je věnována drtivá většina této práce. Nejprve je rozdělena na pracovní kynologickou ostrahu a služební kynologickou ostrahu, tedy na tu týkající se bezpečnostních agentur a soukromé sféry celkově, a na tu využívanou ve sféře státní. V té kapitole jsou popsány zejména zákony, kterými se pracovníci kynologické ostrahy v daných sférách musí řídit a jaké jsou jejich pravomoci.

Dále je popsáno rozdělení psů na pracovní a služební. Tyto pojmy jsou za sebe často zaměňovány, a to nejen mezi laickou veřejností, ale dokonce i mezi pracovníky soukromé a státní sféry. Popsány jsou i jednotlivé druhy psů, spadajících právě mezi psy služební a pracovní, jedná se například o psy hlídací atd. Tímto je ukončena teoretická část bakalářské práce.

Praktická část se zabývá komparací kynologické ostrahy v soukromé a státní sféře z hlediska využití a výcviku. Určuje, jaké jsou jejich rozdílné, ale také shodné stránky. Poté je proveden vhodný výběr plemen pro využití v bezpečnostních agenturách. Výběr je založen na čtyřech základních hlediscích, a to z hlediska zájmového, vzhledového, povahového, ale zejména finančního. Bezpečnostní agentury se stejně jako jiné firmy a

podniky snaží šetřit, ale zároveň dosahovat vysoké výkonnosti a zisku. Proto byla vybrána plemena cenově přijatelná s ideálními vlastnostmi právě pro využití v soukromém sektoru. Majitelé bezpečnostních agentur mohou v této práci nalézt vhodné plemeno přesně odpovídající jejich různým požadavkům. Z předchozí části mohou zároveň i zjistit, jak psa za účelem využití v soukromé sféře ideálně vycvičit.

Za účelem prokázání výjimečných a stále nenahraditelných schopností psů byla na závěr zpracována praktická ukázka. Konkrétně bylo vybráno využití psů při vyhledávání zbraní a střeliva, která dokazuje nejen schopnosti psů, ale také jejich spolupráci s psovody. Ukazuje, jak vyhledávání zbraní či střeliva probíhá krok po kroku v praxi, čímž čtenáře ještě blíže zasvětil do této problematiky.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 KYNOLOGIE

Kynologie je disciplína, která se zabývá vším, co souvisí se psy. Zabývá se evolucí psů, jejich anatomií, fyziologií a také psychologií. Zahrnuje také základní aspekty v oblasti péče o psy, tedy jejich chování, krmení, výcvik a také šlechtění. S jistou mírou nadsázky by se dalo říct, že každý, kdo vlastní psa, jistým způsobem studuje kynologii. Každý vlastník psa časem rozvíjí své znalosti o tom, co je pro jeho psa nejlepší, co na něj platí, či jak se v určitých situacích zachová.

Pro každého majitele psa je tedy velmi důležité vědět, jak svého psa co nejlépe vycvičit, ale ještě podstatně důležitější je to pro ty, kteří se psy pracují. Porozumění fyzických a psychických potřeb jejich psa jim umožňuje vykonávat práci mnohem efektivněji. Je důležité udržovat psa v dobré psychické kondici a psychické pohodě, v opačném případě by tyto faktory mohly mít negativní dopad na jeho práci. Toto je podstatné zejména u služebních psů, protože na jejich spolehlivém vyhodnocování daných situací často závisí lidské životy [1].

Kynologie je tedy nauka o psech a zahrnuje spoustu odvětví. Psi se v současné době využívají téměř na vše a podle toho se také odvíjí právě různá odvětví kynologie. Některé z těchto odvětví jsou již velmi staré a vznikly jako výpomoc pro každodenní práci. Další vznikly teprve nedávno a jsou jistou formou zábavy nejen pro psy, ale také pro jejich majitele. Do této kategorie spadají hlavně kynologické sporty. V těchto sportech se konají závody či soutěže a psi proti sobě soupeří o výhru. Podobně probíhají také kynologické výstavy.

Dá se tedy říct, že v současné době se kynologie rozvíjí zejména v oblastech sportu a zábavy, ale úloha psů, jako pomocníků při určitém typu práce je stále velmi ceněna a pro jisté účely nenahraditelná. Ať už se jedná o psy služební, pracovní, lovecké, asistenční, alarmové či o canisterapii [2].

Kynologií a jejími odvětvími se zabývá mnoho organizací. Tou nejvyšší je Mezinárodní kynologická federace (v originále Fédération Cynologique Internationale, dále jen FCI), která sídlí v Belgii a má 5 sekcí, tedy pro každý kontinent (vyjma Antarktidu) jednu. Má na starost například registraci všech uznaných plemen psů atd. V České republice mezi hlavní organizace řadíme Český kynologický svaz, nebo Českomoravskou kynologickou unii, která je pobočkou FCI u nás. Český kynologický svaz má pod svou záštitou zejména jednotlivé oddíly sportovní kynologie, stará se o průběh

soutěží na našem území a dohlíží na výchovu talentovaných sportovců v tomto oboru. Českomoravská kynologická unie se zaměřuje na organizaci kynologických akcí mimo sportovní kynologii. Také hájí zájmy a práva kynologů, vede knihy plemen psů, dohlíží na chov, udává směrnice pro chovatele a další kynology a také zajišťuje spolupráci právě s FCI [2][3].

Kynologie se tedy dělí na tato odvětví, která jsou podrobněji popsány níže:

- Kynologické sporty
- Pasení
- Kynologické výstavy
- Lovecká kynologie
- Canisterapie
- Asistenční psi
- Alarmovní psi
- Kynologická ostraha

1.1 Kynologické sporty

Prvním odvětvím kynologie jsou kynologické sporty. Jejich základem je spolupráce psa s psovodem, která je prezentována formou sportu či hry. Je to zábava pro psa i pro psovoda. V těchto sportech se konají závody či soutěže a účastníci mohou získat různé ceny či peněžní ocenění. Kynologických sportů je celá spousta, všechny jsou zmíněny dále.

Sportovní kynologie

Sportovní kynologie se řadí mezi nejobtížnější kynologické disciplíny, jak ze strany cvičitele, tak psa samotného. Je to velmi všestranná disciplína a ze všech kynologických sportů se právě tento svým obsahem nejvíce přibližuje služební či pracovní kynologii. V České republice se jedná o nejrozšířenější kynologický sport a má zde již velmi dlouhou historii. Jeho původ spadá již do období Rakouska-Uherska a vyvinul se právě ze služební kynologie [2].

Skládá se ze tří částí. První částí jsou pachové práce, tedy stopování určité osoby v terénu. Druhým oddílem je poslušnost, kdy psovod musí dokázat, že jeho pes ovládá základní pokyny a spolehlivě je plní. Poslední disciplínou je obrana. Jedná se o obranu samotného psovoda před útočníkem. Klade se zde důraz především na ovladatelnost a

ukázněnost psa, aby nebyl agresivní a nebezpečný pro své okolí. Při ukázce obrany se role útočníka ujímá figurant se zkušenostmi z této oblasti a atestací od Českého kynologického svazu. Práci psovodů s jejich psy hodnotí jeden nebo více komisařů [4].

Agility

Jedná se o obdobu parkurového skákání s koňmi. Je dána dráha, na které se nachází různé typy překážek, které musí pes zdolat. Samozřejmě vyhrává ten, kdo tuto dráhu projde nejrychleji. U agility je hlavním faktorem perfektní součinnost psovoda a jeho psa. Psovod svého psa doprovází po trati vedle překážek a slovně koordinuje jeho pohyby, či ho motivuje přítomností pamlsku, nebo jeho oblíbené hračky. Jinak nesmí do průběhu zasahovat [4].

Samotná trať je dlouhá 100 - 200 metrů a obsahuje 12 – 20 překážek, z toho minimálně sedm překážek je skokových. Celkově se překážky dělí do tří kategorií: skokové, zónové a ostatní. Skokové překážky testují schopnost psa ve skoku do výšky či do dálky. V případě, že některou překážku shodí, zhorší se mu bodové hodnocení a navýší konečný čas. Mezi skokové překážky se řadí jednoduchá a dvojitá skočka, skok daleký, zeď a kruh. Zónové překážky zkoušejí hlavně rovnováhu a trpělivost psa. Zde se jedná o kladinu a houpačku. Negativní hodnocení zde účastník dostane za pád z kladiny či předčasné opuštění houpačky. Překážky ostatní jsou slalom, pevný a látkový tunel a stůl. U těchto překážek je dbáno hlavně na rychlost a koordinaci pohybů [4][5].

Flyball

Flyball je kolektivním kynologickým sportem. Proti sobě stojí dva týmy, na každé straně složené ze čtyř psovodů a jejich psů. Každý tým má před sebou stejnou dráhu a soupeří proti sobě ve štafetovém závodě. Dráha se skládá ze čtyř skokových překážek a je zakončena flyballovým boxem.

Pes má za úkol zdolat všechny čtyři překážky a skočit na desku flyballového boxu, tím se spustí mechanismus boxu a vypadne z něj míček. Závodník musí následně míček sebrat a s ním skokové překážky překonat i zpět. Jakmile se první pes vrátí s míčkem zpět a protne startovní a zároveň i cílovou čáru, další pes smí vstoupit na dráhu. Poté co čáru protne úspěšně i poslední z čtveřice psů, je čas daného týmu zastaven a tým s nejrychlejším časem vítězí.

Úkolem psovodů je hlavně střídání psů v prostorech startu a cíle. Jedná se o rozdíly desetin vteřiny, proto na tento proces dohlíží elektronika. V případě, že pes vstupující na dráhu překročí čáru dříve než pes vracející se z dráhy, počítač vyhlásí chybu a pes se musí vrátit a startovní čáru překročit opakovaně. Tímto ovšem ztratí několik vteřin, které odsoudí celý jeho tým k prohře. Pokud naopak dokáže psovod načasovat vypuštění psa přesně, lze získat několik desetin vteřin k dobru. V tomto sportu velmi často rozhodují o úspěchu či neúspěchu právě desetiny sekundy, jelikož závody bývají velmi těsné [2].

Obedience

Jedná se sport založený na poslušnosti psa a jeho schopnosti perfektně reagovat na pokyny psovoda. Důležitý je ovšem také celkový dojem, hlavně radostný projev a souhra psovoda se psem. Pes musí být velmi klidný a maximálně soustředěný, proto tento sport rozhodně není pro všechna plemena či povahy psů. Obedience se dělí do čtyř kategorií: OBZ, OB1, OB2 a OB3. Kategorie OBZ je pro začátečníky, po jejím absolvování se účastníci mohou propracovat do třídy 1, podobně se pokračuje až do třídy 3.

Každá kategorie se skládá z deseti cviků, samozřejmě že čím vyšší kategorie, tím jsou tyto cviky náročnější pro psovoda i psa. Mezi cviky patří například chůze u nohy, odložení vsedě, odložení vleže, aport přes překážku atd. Ve vyšších kategoriích jsou cviky stejné jako v nižších, ale liší se provedením. Psovod ovládá psa z větší vzdálenosti, překážky jsou vyšší, chůze u nohy se provádí i čelem vzad apod. Hodnotí se výsledný projev nejen psa, ale i právě jeho psovoda a jejich spolupráce [2].

Dogfrisbee

V dogfrisbee se závodí v několika disciplínách. Všechny jsou založeny na spolupráci psa s psovodem. Psovod vrhne létající talíř a úkolem psa je ho chytit, než dopadne na zem. V případě, že se mu to nepodaří, je hod považovaný za neplatný a neuděluje se za něj žádné body. Disciplíny se dělí na distanční, freestyle a hod na přesnost. U distančních disciplín je snaha o co nejdélší hod chycený psem, u hodu na přesnost je větší důraz kladen na psovoda a jeho schopnost hodit talíř opravdu přesně i na větší vzdálenost. Freestyle je divácky nejatraktivnější a také nejobtížnější disciplínou.

Psovod vrhá talíře spíše do výšky, než do dálky a pes je chytá, přičemž využívá odrazu od těla svého psovoda. Pes se takto dokáže dostat opravdu do velké výšky a po chycení talíře ve vzduchu často předvádí například salta. U této disciplíny je proto dbáno

striktně také na bezpečnost psa. Pokud dopadne ze vzduchu nebezpečně, odpovídá za to psovod a může být ze soutěže diskvalifikován [2].

Dogtrekking

Jedná se o nejmladší kynologický sport u nás. Psovod je se psem spojen postrojem a vodítkem připevněným k bedernímu pásu, nebo vede psa klasicky na vodítku. Spolu překonávají extrémní vzdálenosti 80 km a více v daném časovém limitu. Psovod je opatřen povinnou výbavou v podobě spacáku, karimatky, svítilny, jídla a pití pro sebe i pro psa, misky pro psa a v neznámém terénu se orientuje na základě mapy.

Není podstatné, kdo trať dokončí jako první, nejedná se o závod. Dogtrekking spíše slouží ke zlepšení spolupráce a vzájemnému pochopení mezi psovodem a psem. Zároveň při tomto sportu účastníci spatří mnoho krásných odlehlých míst v přírodě, proto ho někteří z nich berou jako jistou formu dovolené [2].

Pulling

V tomto sportu je rozvíjena hlavně síla psa. Jedná se o závody v tažení břemene. Pes je opatřen postrojem a je k němu minimálně dvoumetrovým lanem připojen vozík s nákladem. Na základě povelu psovoda se pes snaží vozík táhnout po dráze dlouhé 6 - 10 m a dostat ho za cílovou čáru. Závody v pullingu se rozlišují podle různých váhových kategorií psů a také podle pohlaví [2].

Mushing

Mushing je zejména severským sportem, jelikož je nejčastěji prováděn na sněhu. Jsou to závody psích spřežení. Psovod má na starost celou psí smečku, kterou musí perfektně ovládat. Nejčastěji se k tažení používá 4, 6, 8 nebo 10 psů, ale jsou i závody s neomezeným počtem, kde počet psů ve smečce ještě roste. Jak jsem již zmínil, nejčastěji se tento sport provádí na sněhu, kdy psi táhnou saně. Ovšem vyvinula se již i varianta, kdy jsou saně nahrazeny speciální károu a k jejím závodům tedy sníh není zapotřebí.

Podobnými sporty jako je mushing jsou také **canicroos** (běžec tažený jedním nebo dvěma psy spojenými vodítkem s postrojem běžce), **scooterjöring** (jezdec na koloběžce tažený jedním nebo dvěma psy), **bikejöring** (cyklista tažený jedním nebo dvěma psy) nebo **skijöring** (lyžař tažený jedním nebo dvěma psy spojenými vodítkem s postrojem daného lyžaře) [2].

Psí dostihy

Tento sport je obdobou koňských dostihů. Trať je obyčejný ovál, na startu se seřadí závodící psi a po zahájení je po vnitřní straně oblouku speciálním zařízením tažena umělá návnada. Psi tuto návnadu sledují a obíhají jedno či více kol dostihu. Nejrychlejší pes v cíli samozřejmě vítězí. Délka tratí se pohybuje od 280 do 480 m.

Na trati proti sobě závodí šest psů a turnaj je veden systémem šesti rozběhů. Z každého rozběhu se do finále dostane jeden pes. Nejčastěji se závodů účastní chrti, jelikož jsou známi svou rychlostí. Jejich silné nohy a štíhlá stavba zbytku těla je k tomu dokonale předurčuje. Psi bývají opatřeni náhubky, aby u nich nedošlo k projevu agrese vůči ostatním závodníkům [2].

Coursing

Coursing je velmi podobný psím dostihům. Jediným rozdílem je, že psi neběží v ovále, ale jejich trať je klikatá a plná překážek. Návnada je před nimi vedena a nevyzpytatelně mění směr. Psy vede do těžkého terénu, kde musí uplatnit své schopnosti při překonávání překážek a závod tedy nerozhoduje pouze jejich rychlost.

Trať je dlouhá 500 – 700 m, a jelikož se odehrává v otevřeném terénu, je tento závod obtížný z taktické stránky. Psi často zkouší návnadě nadběhnout a získat tak výhodu v závodě. Stejně jako u psích dostihů, i zde jsou psi vybaveni náhubky [2].

Treibball

Při treiballu se využívá podobných schopností psů jako u pasení dobytka. Tento sport má základy právě v pasení a jsou při něm využívány hlavně ovčácká a pastevecká plemena psů. Pes má za úkol dopravit osm velkých gymnastických míčů do branky v časovém limitu. Pes, který dostane míče do ohrady za nejnižší čas, vítězí. Hodnocena je spolupráce psovoda se psem, a jelikož míče představují obdobu dobytka, odebírají se body v případě kousnutí do míče, úderu packou apod. [6].

Dog dancing

Jak již z názvu vyplývá, jedná se o tanec. Konkrétně o tanec psovoda se psem. Psovod vymyslí určitou choreografii pro sebe a svého mazlíčka a za doprovodu hudby ji provádí. Hodnocena je obtížnost dané choreografie a provedení, hlavně ze strany psa [2].

1.2 Pasení

Pasení je jedno z nejstarších využití psů. Již v dávné historii se psi využívali jako výpomoc při pasení dobytka, jejich přemísťování apod. V současné době a výkvětu moderních technologií se sice i tyto metody zmodernizovaly, ale pes má stále nenahraditelnou roli. Někteří chovatelé dobytka k přivádění stáda z pastvin zpět do ohrady používají například čtyřkolky či vrtulníky, drtivá většina ovšem stále nedá dopustit na psa.

Některá plemena byla šlechtěna speciálně pro tento účel, mezi ně se například řadí australský ovčák a border kolie. Hlavními úkoly psů při pasení je jejich manipulace se stády dobytka, či ovcí, jejich přemísťování mezi pastvinami, přivedení stáda z pastviny zpět do ohrady, nahánění telat, která mají být přepravena atd. Jejich využití je v tomto odvětví opravdu velmi široké a pastevečtí psi jsou proto velmi vysoce ceněni [7].

Je až neuvěřitelné, jak snadno si psi dokážou poradit se stády čítajícími několik stovek či tisíců kusů na místě o ploše i několik desítek kilometrů čtverečních. Styl pasení se liší jak u různých plemen pasteveckých psů, tak u jednotlivců, a to na základě jejich povahy i výcviku. Nejčastěji si pes drží od stáda větší odstup a obíhá ho ze stran, čímž stádo drží u sebe a zároveň ho přemísťuje na místo určení. Pes pracuje obvykle samostatně bez pomoci psovoda a je tedy na něm, jakou taktiku použije. Sám vyhodnocuje situace, kdy je třeba zvolnit, kdy naopak zrychlit, či kdy je třeba si u stáda získat respekt. K tomu se používá tzv. štípání. Pokud je třeba stádo popohnat, nebo pokud se některé zvíře vzpírá, pes lehce kousne vzpírajícího se jedince do zadní nohy. To má za následek, že všechna zvířata zpozorní a budou lépe plnit pokyny, jelikož nechtějí být také kousnuta.

Jelikož je pasení stále velmi využíváno a je velmi populární, konají se v něm také závody. V těchto závodech jsou určitá pravidla, která u běžného pasení využívána nejsou. Například štípání je zde hodnoceno negativně, pes by svých cílů měl dosáhnout výhradně bezkontaktními metodami. Mezi úkoly na závodech patří vyvedení z ohrady na pastvinu, zastavit stádo na určitém místě, aby se stádo mohlo v klidu napást, vedení stáda mezi překážkami a samozřejmě odvedení zpět do ohrady [7].

1.3 Kynologické výstavy

Kynologické výstavy jsou soutěží ve vzhledu psů. Zúčastnit se mohou pouze čistokrevní psi s průkazem původu (dále jen PP). Je to z důvodu propagace chovu těchto čistokrevných plemen a snaze zamezit jejich častému křížení. Psů se zcela čistou krví není

zdaleka tolik, jako psů křížených, a proto se čistokrevnost psů s PP velmi cení a jsou velmi drazí.

Tyto výstavy mají dlouhou historii, která sahá až do roku 1859, kdy se konala první výstava v Newcastlu v Anglii. Účelem výstav bylo nejdříve ukázat psy případným kupcům a v ideálním případě je také vydražit a prodat. Soutěží se výstavy staly až později. V současné době se výstavy těší velké oblibě nejen u chovatelů, ale také u široké veřejnosti. Mladí chovatelé pak tyto akce mohou využít k získání cenných zkušeností z oblasti kynologie [8].

Výstavy existují speciální a všeobecné. Speciální jsou určeny vždy pro psy jednoho daného plemene, zatímco všeobecných se mohou zúčastnit psi jakékoliv rasy. Dále se výstavy dělí dle rozsahu a to na okresní, oblastní, krajské, národní, mezinárodní a světové. Dále se psi při samotném hodnocení dělí do více skupin, ve kterých mohou získat rozlišná ocenění. Udělují se ceny za nejkrásnějšího psa, nejkrásnějšího mladého psa, nejlepší chovatelskou skupinu, nejhezčí pár psů, nejlepší dorost, nejhezčího veterána a další. Výsledné ohodnocení psů je dáno bodovacím systémem, kdy odborně školení rozhodčí hodnotí jednotlivé rysy psů.

Co se týče nároků na psy, tak ti musí být klidní a nesmí reagovat na ostatní psy. Jelikož je hodnocen čistě jejich vzhled, jejich majitelé psů na něj velmi dbají. Před každou výstavou je koupají, stříhají či češou. V minulosti bylo časté také kupírování uší a ocasů, to je v této době ovšem již zakázáno [8].

1.4 Lovecká kynologie

Toto odvětví kynologie se zabývá psy využívanými při výkonu myslivosti, jejich výcvikem, chovem a plemeny. Někdy se proto místo pojmu lovecká kynologie používá myslivecká kynologie. Stejně jako na výstavách, i v myslivosti se využívají výhradně psi čistokrevní speciálně vyšlechtění právě pro tuto činnost. Používají se pouze lovecká plemena psů, kteří po úspěšném složení zkoušky mohou být využíváni při výkonu myslivosti.

Pro loveckou kynologii, stejně jako pro pasení, platí, že její kořeny sahají hluboko do historie. Byla využívána dokonce ještě dříve, jelikož lidé byli nejprve lovci, až poté se začali zabývat také pasením. Vývoj jednotlivých plemen psů je hodně úzce vázán na vývoj člověka a jeho potřeby [9].

V myslivosti se využívá několik plemen loveckých psů, každé bylo vyšlechtěno za jiným účelem a myslivec si musí rozhodnout, k čemu psa potřebuje. Nejčastěji používané skupiny plemen psů jsou ohaři, honiči, slídiči, retrieveri, barváři a normíci. Ohaři se používají zejména v honitbách drobnější zvěře na souši i ve vodě, ale také při dosledu postřelené zvěře. Celkově se jedná o velice všestranné psy. Patří sem setři, pointři a samotní ohaři. Honiči jsou rychlí a vytrvalí běžci, a proto se využívají hlavně k hlasitému vyhánění černé zvěře z rozsáhlých, těžko přístupných oblastí. Jako honiči se využívají hlavně basset, beagle.

Slídiče lze využít podobně jako honiče, ale jelikož se jedná o menší plemena, využívají se na menších plochách. Jejich hlavní prací je slídění drobné zvěře, kterou dokážou vytrvale nahánět a přinést střelenou zvěř myslivci. Nejčastěji využívaní slídiči jsou kokršpaněl a špringršpaněl. Retrieveri slouží k přinášení ulovené zvěře, ale díky jejich zálibě ve vodě, se využívají hlavně při vodních pracech. Dokáží také nadhánět černou zvěř směrem k myslivci. Mezi retrievery samozřejmě patří zlatý retriever, labrador a další [2].

Barváři se pro svůj vynikající čich využívají k dohledu postřelené zvěře. Jejich název je odvozen od slova barva, kterým myslivci označují krev. V případě, že myslivec zvíře zasáhne nepřesně, pouze je poraní a zvíře dokáže utéct, vypustí barváře. Ten na základě svého skvělého čichu vyhledává stopy krve, ukapávající z čerstvé rány, a nakonec zvíře vystopuje a přivolá myslivce štěkáním. Barvářů je také více druhů, řadí se mezi ně i například bloodhound. Poslední skupinou loveckých psů jsou normíci. Ti se využívají hlavně k norování, tedy k práci pod zemí. V případě, že štvané zvíře uteče do své nory, normíci ho díky své malé velikosti a skvělé orientaci jsou schopni následovat pod zem a vyhnat ho ven. Mezi normíky patří jezevčici a teriéři [9].

1.5 Canisterapie

Je to druh léčby, u které se využívá psů a jejich pozitivního působení na zdraví člověka. Slovo canisterapie je složeno ze dvou latinských slov canis, tedy pes, a terapie. Volně by se tento název dal přeložit do češtiny jako psí terapie, nebo psí léčba. Tato terapie se začala rozvíjet v 50. letech 20. století a pomáhá hlavně při problémech psychologických, citových či sociálně integračních [10].

Existují čtyři druhy canisterapie. Patří mezi ně aktivity za pomoci zvířat, které slouží k rozvoji sociálních dovedností pacienta přirozeným kontaktem se psem. Dále

terapie za pomoci zvířat, jejímž účelem je zlepšení psychického a fyzického stavu pacienta. Následuje vzdělávání za pomoci zvířat, které se zaměřuje na zlepšení nebo rozšíření výchovy, vzdělání, nebo sociálních dovedností pacienta. Poslední metodou je krizová intervence za pomoci zvířat. Je to cílený kontakt psa s pacientem, který se ocitl v určitém pro něj krizovém prostředí. Zaměřuje se na odbourání stresu v této situaci a také na zlepšení celkového psychického a fyzického stavu pacienta [11].

Canisterapeutický pes musí mít velmi specifické vlastnosti, proto se tyto psi pečlivě vybírají ze spousty možných kandidátů. Základem je jeho vyrovnanost, klidná povaha a bezproblémové chování v přítomnosti lidí a zvířat. Dále musí být poslušný a spolehlivě plnit pokyny psovoda. Měl by mít přátelskou a vstřícnou povahu, výborný zdravotní stav a věk minimálně 15 měsíců. Podstatné je také, jak psi reagují na dotek lidí. Pacienti je často objímají, hladí, leží vedle nich a psi v těchto situacích musí zůstat zcela v klidu. V opačném případě by se mohli pacienti vylekat, ztratit důvěru v psa a celá terapie by přišla na zmar. Není ovšem nikterak dáno, která plemena by měla terapii vykonávat, zdali musí mít splněnu nějakou zkoušku v tomto oboru, ani jestli musí být čistokrevného původu. Canisterapii může tedy vykonávat pes jakékoliv rasy, velikosti i pohlaví.

Využití má canisterapie opravdu velmi široké. Využívá se u lidí mentálně, tělesně i smyslově postižených. Pacienti v přítomnosti psa získávají klid, sebevědomí a hlavně pocit bezpečí. Psi se využívají také jako pomocníci při rehabilitacích handicapovaných lidí, jelikož v jejich přítomnosti se pacienti dokáží uvolnit a cvičení má lepší dopad na tělo i psychiku postižených. Pes je pro ně společníkem a přítelem, který jim pomáhá odbourávat sociální bariéry a často má pozitivní vliv na začlenění handicapovaných lidí do společnosti.

Canisterapie je často využívána také u autistů, pacientů s psychologickými a psychiatrickými onemocněními, či při nácviu logopedie. Její pozitivní dopad je důležitý také v oboru geriatrie a pacientů, kteří trpí epilepsií. Staří lidé se často cítí osamoceni a chybí jim chuť k životu. Pes dokáže zaujmout to prázdné místo po jejich boku a stát se milovaným společníkem. Takto dokáží vrátit radost do života spousty lidí. U epileptiků je jejich využití ještě důležitější, jelikož může zachránit lidské životy. Pes na pacienta působí uklidňujícím faktorem, tím se snižuje dopad případného záchvatu, nebo k němu vůbec nemusí dojít (viz alarmovní psi) [10].

1.6 Asistenční psi

Tito psi se využívají k pomoci handicapovaným lidem. Pomáhají jim vrátit se zpět do každodenního života, školy či zaměstnání, ale také do života společenského. Díky asistenčním psům nemocní lidé nejsou tolik závislí na svém okolí, což je pro mnoho z nich velice důležité. Dalšími pozitivy je větší pocit svobody, soukromí a bezpečí. Bohužel existuje celá řada onemocnění a postižení, která postižené osoby činí nesoběstačnými, proto je mnoho typů asistenčních psů.

Nejčastěji se využívají jako pomoc smyslově handicapovaným lidem, tedy těm, kteří trpí hlavně zrakovou či sluchovou vadou. V těchto případech jsou používáni **asistenční vodící psi** pro nevidomé a **asistenční signální psi** pro neslyšící. Dalším druhem jsou **asistenční servisní psi**, kteří pomáhají lidem upoutaným na vozíček, či jinak tělesně postiženým.

Psi jsou nejen skvělou pomocí postiženým, ale také mohou mít pozitivní vliv na průběh léčby, či zmírnění dopadu handicapu. Samotné venčení psa, jeho česání a další drobné pohyby udržují postiženého v lepší kondici a zlepšují jeho motoriku. Kontakt se psy u nich také rozvíjí kladné emoce a celkově má skvělý vliv na jejich psychiku [2].

Mnoho handicapovaných lidí trpí vícero postiženími, psi jsou proto trénováni individuálně pro jejich specifické potřeby. Nejčastější dovednosti, které musí asistenční psi zvládat, jsou přinášení či přenášení různých předmětů a zavazadel, otevírání a zavírání dveří, zapínání a vypínání osvětlení v místnostech, ale i složitější úkony. Mezi ty patří pomoc při oblékání a svlékání oblečení, nakupování bez přítomnosti pána, pomoc při vstávání a usedání do vozíčku, pomoc s ovládním vozíčku, roztlačení vozíčku, který nemá jinou formu pohonu, nebo přivolání pomoci na požádání handicapovaného, nebo pokud nastane nějaký vážnější problém. V případě potřeby se psi jsou schopni naučit spoustu dalších dovedností, kterými pomůžou lidem s postižením překonávat obtížné překážky, které pro zdravé lidi mohou působit jako maličkosti [12].

1.7 Alarmovní psi

V některých zdrojích se alarmovní psi řadí mezi psy asistenční, v jiných naopak tvoří samostatné odvětví kynologie. Po jejich prostudování byla zvolena druhá z těchto možností. Dalo by se říct, že alarmovní psi jsou speciálním druhem asistenčních psů, ale

jejich výcvik je mnohem náročnější, jejich využití je daleko specifičtější a jejich dovednosti komplexnější [2][10].

Tito psi jsou speciálně cvičeni pro osoby, které trpí některým ze záchvatových onemocnění. Ať už se jedná o problémy s epilepsií, cukrovkou či různými nemocemi srdce. Využívají se také v případech narkolepsie. Je známo více případů, kdy obyčejní psi bez speciálního výcviku zpozorovali u svého majitele záchvat a přivolali štěkáním pomoc. Právě na základě výskytu těchto případů se začali cvičit alarmoví psi.

Tito psi vycítí změnu v pachu člověka, kterou v jeho těle způsobují fyziologické procesy předcházející záchvatu. Jedná se zejména o změny pachu jeho potu a dechu. Psi se naučí, že tento pach znamená, že se děje něco špatného, nenormálního a nějakým způsobem přivolají pomoc. Mohou se naučit v tomto případě sami stisknout alarmové tlačítko, nebo pomoc přivolají hlasitým štěkáním. V akutních případech psi reagují i na již probíhající záchvat jejich pána, v obou případech ovšem jejich blesková reakce dokáže zachraňovat životy [13].

U většiny záchvatových onemocnění tedy psi upozorňují na bezprostředně hrozící záchvat. Následně je proto vždy nutná asistence doktorů, kteří záchvatu předejdou nebo dohlédnou na to, aby jeho průběh byl kontrolovaný a nezanechal následky. V případě cukrovky je to odlišné. Psi opět na základě čichu rozpoznají nízkou či naopak vysokou hladinu cukru v krvi jejich pána a upozorní jej na to. Majitel psa má poté dostatek času aplikovat si injekci s inzulínem, či vyhledat jinou pomoc.

V nedávné době se objevilo také několik případů, kdy psi dokázali upozornit své majitele na přítomnost rakovinných buněk v jejich těle. U rakoviny je velmi důležité ji odhalit co nejdříve, odstranit nádor a začít aplikovat vhodnou léčbu. Právě toto psi dokážou. Vzhledem k tomu, že těchto případů ještě nebylo tolik a začaly se vyskytovat teprve nedávno, alarmoví psi se za tímto účelem zatím nevyužívají. Ovšem pokud se jejich diagnostické schopnosti opravdu prokážou také u rakoviny, jejich využití v medicíně bude ještě o mnoho větší [14].

1.8 Kynologická ostraha

Posledním odvětvím kynologie je kynologická ostraha. Ta je pro tuto práci podstatná, a bude proto rozebrána detailněji než ostatní odvětví v následující kapitole.

2 KYNOLOGICKÁ OSTRAHA

Kynologická ostraHa se dělí na pracovní a služební podle toho, je-li využívána v soukromém či státním sektoru. Soukromému sektoru odpovídá pracovní kynologická ostraHa, zatímco do sektoru státního patří služební kynologická ostraHa, někdy také označována pouze jako služební kynologie [15].

2.1 Pracovní kynologická ostraHa

Využití psů v soukromém sektoru je velmi omezené. Jeho pracovníci nemají žádné vyšší pravomoci než běžní občané České republiky. To znamená, že soukromé bezpečnostní služby (dále jen SBS) mají spíše preventivní účinek. Jejich přítomnost ve většině případů odradí pachatele od spáchání protiprávního jednání. Pachatelé při vyhodnocení situace berou v úvahu, že pokud by se pokusili například o vloupání, pes by nejen svým štěkáním informoval o jejich činu okolí, ale také by na ně mohl zaútočit a pokousat je. To je riziko, které je ochoten riskovat jen málokdo. Většinou se jedná o zkušenější pachatele s předem vymyšleným plánem, nikoliv o pachatele spontánní.

Pracovníci SBS nemohou psy využívat aktivně jako donucovací prostředky k prosazování svých zájmů. Pes je z jejich strany využíván jako obranný prostředek, které příslušníci SBS smí využít jen v případech daných zákonem. Bohužel v současné době v České republice není žádná právní norma, která by upravovala oblast SBS, jejich činnost, a popřípadě jejich pravomoci. Proto se veškerí pracovníci SBS, stejně jako běžní občané, musí řídit v těchto situacích trestním zákoníkem č. 40/2009 Sb. Konkrétně paragrafy § 28 o krajní nouzi a § 29 o nutné obraně. Jiné než obranné prostředky smí pracovník SBS použít pouze v souladu s § 13 trestního zákoníku, tedy při odvracení trestného činu. Mimo obranné prostředky se řadí také pes s příslušným výcvikem, rozsah tohoto výcviku ovšem není nikde specifikován [15].

2.1.1 § 28 o krajní nouzi

1. *„Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, není trestným činem.*
2. *Nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet.“ [16]*

2.1.2 § 29 o nutné obraně

1. „Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem.
2. Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.“ [17]

2.1.3 § 13 o trestném činu

1. „Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.
2. K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.“ [18]

V případě využití speciálně vycvičeného pracovního psa musí mít psovod bezpečnostní služby požadovanou kvalifikaci. Ta lze získat složením ústních a praktických zkoušek. Zájemce musí při ústních zkouškách dokázat své znalosti z oblasti kynologie, teorie výcviku psa, vědomosti o jeho zdraví a správné péči a v neposlední řadě i orientaci v zákonech a předpisech souvisejících s držením, výcvikem a využitím psa v kynologické ostraze. Kromě výše zmíněné nutné obrany a krajní nouze se jedná také o § 1 – 4 zákonu č. 409/2008 Sb. na ochranu zvířat proti týrání, § 76 Zadržení osoby podezřelé odst. 2) trestního řádu a zásady Bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) při využití psa k ochraně osob a majetku.

Toto se týká kvalifikace 68-001-H psovod bezpečnostní služby. Dále existuje standard také pro psovoda bezpečnostní služby pro detekci drog (68-017-M) a pro detekci akceleračních hoření (68-016-M). Uchazeč o jeden z těchto dvou standardů musí mít splnění zkoušku psovoda bezpečnostní služby a musí také prokázat značné znalosti v oblasti vyhledávání drog či akceleračních hoření a s problematikou s nimi spojenou. Tyto profese jsou ovšem využívány jen velmi zřídka, v drtivé většině je u bezpečnostních agentur využíváno pouze obyčejných psovodů [19].

2.2 Služební kynologická ostraha

Využití kynologické ostrahy ve státní sféře je mnohem větší a rozmanitější než ve sféře soukromé. Služební psi jsou využíváni u státní, vojenské, městské a obecní policie, dále u celní služby, vězeňské služby, armády, ale také u hasičských záchranných sborů či horské služby. Od toho se samozřejmě odvíjí také mnohem důkladnější výcvik, ten je

podrobně zpracován v praktické části. S těmito státními složkami v některých případech spolupracují také dobrovolné složky Integrovaného záchranného systému (dále jen IZS) jako například Kynologická záchranná jednotka České republiky či Svaz záchranných brigád kynologů České republiky.

Z důvodu rozsáhlého využití i u policie musí být pro služební kynologii speciálně upravena legislativa. Psovodi ve státním sektoru mají také mnohem větší pravomoci při využívání služebních psů. Opět se jedná zejména o policisty, kteří psy mohou v určitých případech použít i jako donucovací prostředky. Jejich činnost je udána zejména Závazným pokynem policejního prezidenta ze dne 17. června 2009, kterým se upravuje činnost služební kynologie a služební hipologie, a také zákonem č. 553/1991 Sb. o městských a obecních policiích.

Zákony popisující užití služebních psů u ostatních složek státní sféry jsou podobné jako zákony výše zmíněné, a to zejména v oblasti péče o psy, jejich výcviku, nároků na psovody, či evidence psů. U hasičů tuto činnost popisuje Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky č. 41 z roku 2012, kterým se stanoví podmínky pro zřízení služební kynologie u Hasičského záchranného sboru České republiky. Použití služebního psa u armády se musí řídit Zákonem o ozbrojených silách České republiky, část sedmá, s názvem Použití vojenské zbraně vojákem § 42 [20][21].

2.2.1 Závazný pokyn policejního prezidenta ze dne 17. června 2009, kterým se upravuje činnost služební kynologie a služební hipologie

Tento pokyn popisuje základní úkoly služební kynologie a hipologie, výkon služby s použitím služebních psů a koní a rozdělení služebních psů dle jejich upotřebitelnosti. Dále se tento pokyn zabývá nástupem do výkonu práce, jejím omezením či zrušením, chovem a výcvikem služebních psů a koní, jejich přepravou, péčí o ně, ustájením, výživou či ošetřováním. Následujícími body jsou obměna, vyřazování a doplňování těchto psů a koní a také jejich evidence [20].

2.2.2 Zákon č. 553/1991 Sb. o městských a obecních policiích

Použití služebních psů u policie se z tohoto zákona týká hned šest paragrafů. § 19 udává, že strážník má umožněno použít služebního psa jako donucovací prostředek, nebo jeho doplněk. A to v případech, které popisuje § 18 o donucovacích prostředcích. Donucovací prostředky lze použít při ochraně bezpečnosti své či jiných osob a majetku. Také k zabránění výtržností, rvaček atd. Pokud není bezprostředně ohroženo něčí zdraví či

život, použití donucovacích prostředků musí předcházet varování. Při použití těchto prostředků musí být dbáno na to, aby nebylo zcela zjevně nepřiměřené hrozící situaci, tedy podobně jako v nutné obraně.

§ 21 udává strážníkovi povinnost poskytnout pomoc, pokud při použití donucovacích prostředků došlo ke zranění. A také musí v případě nutnosti co nejdříve přivolat lékařskou pomoc. O každém použití donucovacích prostředků musí strážník informovat svého nadřízeného a sepsat hlášení, stejně jako v případě využití služební zbraně. § 22 omezuje využití služebních psů a dalších donucovacích prostředků proti těhotným ženám, osobám zjevně tělesně postiženým, osobám mladším 15 let a osobám vysokého věku, a to v případech, kdy nebezpečí nelze jinak odvrátit. Je zde snaha vždy hledat jiné řešení jako u krajní nouze.

Dojde-li při použití psa či jiného donucovacího prostředku ke zranění či usmrcení osoby, nebo k velké škodě, strážník musí opět informovat své nařízené. Toto ukládá § 23. Služební pes se také smí použít při nutné obraně (viz bod 2.1.2). Zákonem není dáno, zda musí být pes vybaven náhubkem. Toto rozhodnutí záleží na strážníkovi a jeho vyhodnocení dané situace [21].

2.2.3 Zákon o ozbrojených silách České republiky - § 42 Použití vojenské zbraně

Tento zákon udává, že voják je oprávněn užít vojenskou zbraň, aby odvrátil přímo hrozící nebo trvajícím útok na jeho osobu, či na život nebo zdraví jiné osoby, nebo útok ohrožující střežený objekt či stanoviště. Dále aby zamezil útěku ozbrojené osoby, nebo osoby podezřelé ze spáchání zvlášť závažného trestného činu, zneškodnil zvíře ohrožující zdraví či život jeho či jiných osob.

Před použitím vojenské zbraně je voják povinen varovat osobu a vyzvat ji k přerušení prováděné činnosti. Pokud je to možné, je voják také povinen se před použitím vojenské zbraně pokusit použít domluvu, hmaty či chvaty, **služebního psa** nebo úderu vojenskou zbraní. Po použití služebního psa, stejně jako vojenské zbraně, je voják povinen toto použití hlásit nadřízenému. A stejně jako u policie se služební pes nesmí použít proti evidentně těhotné ženě, osobě viditelně vysokého věku, hendikepované osobě a dítěti pod hranicí patnácti let. Výjimkou jsou mimořádné situace, kdy je jejich použití zcela zjevně nezbytné [22].

3 ROZDĚLENÍ PSŮ

Rozdělení psů v kynologické ostraze úzce souvisí se samotným rozdělením této ostrahy na pracovní a služební zmíněným dříve. Psi využívaní v soukromém sektoru pro práci v bezpečnostních agenturách jsou nazýváni pracovní psi. Ti využívaní v sektoru státním, tedy při službě státních zaměstnanců se nazývají služební psi.

3.1 Pracovní psi

Pracovní psi jsou ti, kteří se používají v soukromém sektoru u SBS zejména jako obranné prostředky za účelem zajištění bezpečnosti objektu či jeho okolí, a dále také k ochraně psovoda samotného. Na rozdíl od služebních psů, ti pracovní nemusí mít osvědčení o provedení speciálního výcviku. V mnoha případech pes není majetkem bezpečnostní agentury samotné, ale samotného psovoda, který je v dané agentuře zaměstnán. Dále se samozřejmě liší i rozsahem a náplní výkonu práce a rozlišné jsou také pravomoci psovodů při jejich použití (viz kapitola 2 Kynologická ostraha). Dle způsobu výkonu práce se pracovní psi dělí na strážní psy a hlídací psy [23].

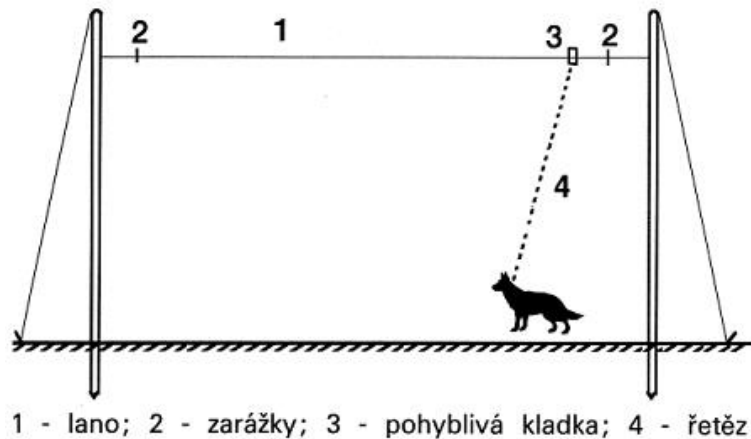
3.1.1 Strážní psi

Strážní psi jsou vycvičeni, aby byli schopni pracovat samostatně a jejich úkolem je hlídat určitý objekt a jeho okolí. Pes slouží jako prevence a jeho přítomnost by měla odradit pachatele od plánovaného vniknutí na pozemek. V případě, že k vniknutí dojde, pes na něj upozorní štěkáním příslušníka fyzické ostrahy a v krajním případě pachatele sám zadrží štěkáním, blokováním nebo kousnutím.

Střežení je prováděno ve třech možných variantách:

- Na volno
- Na pohyblivém stanovišti
- Na pevném stanovišti

U střežení na volno je nutné mít objekt oplocen, aby pes neutekl. Střežení na pohyblivém stanovišti je provedeno tak, že pes je pomocí obojku či postroje připoután k lanu, které je připevněno většinou na drát natažený mezi dvěma či více body. Takto se může střežit neoplocený objekt, či jen určitý prostor u objektu. Při střežení na pevném stanovišti je pes pevně připoután k nějakému bodu či boudě a má jen určitý dosah [23].

Obr. 1 Střežení na pohyblivém stanovišti [24].

3.1.2 Hlídací psi

V tomto případě jsou psi využíváni jako doprovod psovoda nejčastěji při výkonu obchůzkové činnosti. Nároky na psy jsou zde větší, stejně tak jako rozsah jejich práce. Proto by měli mít také důslednější výcvik. Při využití hlídacích psů rostou ekonomické náklady, jelikož na rozdíl od strážních psů se u těch hlídacích platí také služby psovoda. Tito psi tedy slouží zejména pro práci v obvodové a dohledové formě fyzické ostrahy.

Mezi hlavní úkoly hlídacích psů patří obrana psovoda, avizace ukrytých pachatelů, zadržení pachatele stejnými metodami jako psi strážní, tedy štěkotem, blokováním či zákusem a také případné střežení pachatele na určitém místě, nebo v případě jeho eskortování. Posledním úkolem hlídacích psů je revír, tedy průzkum terénu na volno se snahou o odhalení možných skrytých pachatelů [23].

3.2 Služební psi

V případě služebních psů je to podobné jako u služebních zbraní. Tito psi či feny jsou buď v majetku dané státní složky, nebo jsou k plnění jejich úkolů přiděleni na základě smlouvy o výpůjčce. Všichni služební psi musí mít přiděleno evidenční číslo a musí být opatřeni mikročipem, který slouží k jejich snadné identifikaci.

Psovod může vykonávat službu, pouze pokud absolvoval odborný kurz ve výcvikovém středisku a pouze se služebním psem, se kterým tento kurz absolvoval. Služební psi jsou většinou ustájeni v zastřešených kotcích přímo v blízkosti služebny. Jakmile psovod začne vykonávat svou denní službu, pes je mu po dobu této služby přidělen. Poté co službu ukončí, vrací psa zpět k ustájení. V některých případech bývají psi

psodům přidělení do osobní péče, na ty tak spadají povinnosti v oblastech ustájení, výživy, přepravy a péče o psa. Výživné pro psa mají psodí proplaceno a také mají z každé směny vyhrazen čas na ustájení a úklid kotce.

Přidělování a zpětné navrácení služebních psů dokládá evidence. Každý pes má přidělen čip s evidenčním číslem. Tato evidence slouží k zajištění přehledu o stavu, výši dosaženého výcviku, dislokaci psů a také k získání podkladů pro následné zpracování statistických hlášení. Proces evidence je řízen pomocí počítačového programu KIS, tedy Kynologický informační systém. Hlášení je zpracováváno dvakrát ročně a před zadáním do programu se nejprve zaznamenává do evidenčních knížek. Každou evidenční knížku vede samotný psod o jemu přiděleném služebním psod. Služební psi se dělí na hlídkové, pátrací, psí specialisty a na psy záchranářské [20].

Z hlediska pohlaví se využívají zejména psi díky jejich houževnatosti, tvrdosti a přirozenému respektu a také bývají větší a mohutnější. Také u nich není problém s háráním, kterému jsou feny vystaveny. To u nich může mít za následek i změny chování, ztrátu ochoty k práci či únavu. Feny jsou tedy celkově využívány méně, ale někdy jsou preferovány pro speciální pachové práce díky jejich klidnosti a pečlivosti.

Co se týče plemen, nejvyžívanějšími jsou především belgičtí a němečtí ovčáci. Dále také rotvajleři, velcí knírači, labradoři a některá lovecká plemena. Někdy jsou využíváni i kříženci více plemen. Služebním psem se může stát pes každého plemene splňující nároky na povahové vlastnosti, temperament a pro speciální výcvik. Psi výše zmíněných a nejvíce používaných plemen mají pro splnění těchto nároků ty nejvyšší předpoklady. Služební psi se poté dělí na základě výcviku a využití na psy hlídkové, pátrací, strážní, záchrané a psí specialisty [25].

3.2.1 Hlídkoví psi

Tito psi jsou relativně všestranní a jsou využíváni k přímému výkonu služby. Při jejich výcviku se klade větší důraz na obranné práce, tedy zejména zákroky proti pachateli. Nejvíce se využívají jako prevence proti trestné činnosti při hlídkách, samotným zákrokům vůči pachatelům či narušitelům, vyhledávání osob v terénu či objektu a avizaci. Používají se také při střežení osob či jejich eskortu, pronásledování a zadržení pachatele, ochraně letišť, významných osob a míst a k bránění vstupu do zakázaných prostor. Někdy se využívají i u zásahových jednotek. Hlídkoví psi musí umět i pachové práce, proto se společně se psy pátracími někdy řadí do skupiny všestranných psů [15][20].

3.2.2 Pátrací psi

Psi pátrací jsou svojí všestranností podobni psům hlídkovým, ale jsou u nich kladeny extrémně vysoké nároky na pachové práce, tedy schopnost sledovat pachové stopy v různých podmínkách a prostředích. I tito psi dále musí být schopni v případě nutnosti pronásledovat a zadržet pachatele, chránit psovoda či provést průzkum terénu či objektu. Využívají se také k ohledání místa činu za účelem získání důkazů, hledání nábojnic a dalších předmětů s možnou souvislostí s trestnou činností. Pátrací psi jsou pojmenováni podle jejich nejčastějšího využití, a to pátrání po hledaných, ukrytých či pohřešovaných osobách a při dalších pátracích akcích [15][20].

3.2.3 Psí specialisté

Tito psi jsou, na rozdíl od psů hlídkových a pátracích, specializováni na určitou činnost. Nejsou tedy zdaleka tak všestranní a například k pronásledování a zadržení pachatele se téměř nevyužívají.

Jednotlivé úkoly psích specialistů:

- Vyhledávání omamných a psychotropních látek (drog)
- Vyhledávání výbušnin, nástražných výbušných systémů a jejich iniciátorů
- Vyhledávání palných zbraní, jejich komponentů a munice
- Vyhledávání živých osob
- Vyhledávání těl neživých osob či jejich pozůstatků
- Metoda pachové identifikace
- Vyhledávání akceleračních prostředků požárů

U všech těchto činností jsou na psy kladeny extrémně vysoké nároky na schopnosti, ale i na povahové vlastnosti, cení se zejména jejich klidná povaha. Ve většině případů pes označí svůj nález tím, že si sedne a začne štěkat. V případě vyhledávání výbušnin se nález označuje pouze lehnutím, či sednutím. Psi určené k jejich vyhledávání musí být naprosto klidní a spolehliví. Proto se tito jedinci speciálně trénují, vyhledávají se u nich speciální schopnosti a povahové vlastnosti a specializují se konkrétně jen na své specifické využití. Díky tomu získali označení psí specialisté.

Metoda pachové identifikace je zcela výjimečná disciplína, která se v jiných zemích světa vyskytuje pouze velmi ojediněle. Tato metoda je založena na porovnání pachové stopy z místa činu s pachem kontrolní osoby právě za využití psího specialisty. V těchto

případech je rozeznání pachu psem bráno jako důkazní materiál, konkrétně je považováno za nepřímý důkaz [15][20].

Obr. 2 Vyhledávání akceleraantů požáru automobilu [26].

3.2.4 Strážní psi

Tato kategorie služebních psů má u státních složek nejmenší využití. Strážní psi se využívají ke střežení objektů či jiných prostor a to zejména preventivním účinkem. Jejich dalším využitím je avizace, což znamená, že štěkotem oznámí příchod osoby. Při avizaci v objektu či terénu také upozorňují na ukrytou osobu [20].

3.2.5 Záchraní psi

Posledním druhem služebních psů jsou psi záchraní. Ti jsou do jisté míry podobni psím specialistům a používají se většinou v případě povodní, lavin, zasypaní dolů, zhroutilí staveb například při zemětřesení apod. Uplatnění poté nachází zejména u složek IZS, například hasičských sborů či horské služby.

Využití záchraných psů:

- Plošné vyhledávání osob
- Vyhledávání osob v sutinách
- Lavinoví psi
- Vodní záchranářští psi
- Vyhledávání neživých těl
- Vyhledávání utonulých osob
- Vyhledávání úniku plynu či benzínu [27]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VYUŽITÍ KYNOLOGICKÉ OSTRAHY

Jelikož se kynologická ostraha dělí na pracovní, která spadá do soukromé sféry, a služební, praktikovanou státními složkami, bude využití této ostrahy popsáno jednotlivě právě pro tyto dvě sféry a následně porovnáno.

4.1 Soukromá sféra

Psi v soukromé sféře slouží zejména ke dvěma základním úkolům, a to k ochraně osob a majetku. Při použití k ochraně majetku se zabezpečení provádí často kombinací strážních psů s dalšími bezpečnostními prvky, tedy s poplachovými zabezpečovacími a tísňovými systémy (dále jen PZTS), mechanickými zábrannými systémy (MZS), elektrickou požární signalizací (EPS), fyzickou ostrahou atd. Se stále se rozvíjejícími technologiemi se objevují také nové možnosti využití. Například opatření psů kamerami, které umožňují mít větší dohled a kontrolu nad tím, co se v objektu děje. Tyto kamery se upevňují na obojek nebo postroj a psi s nimi musí absolvovat alespoň základní výcvik, aby na ně byli zvyklí a nepokoušeli se jich zbavit [28].

V některých případech je vhodnější využít pracovního psa či fyzickou ostrahu oproti elektronickým zabezpečovacím systémům i z hlediska psychologického vlivu na pachatele. Nejedná se pouze o již několikrát zmiňovanou prevenci a odstrašení. V případě, že pachatel překoná prvky MZS, PZTS či jiných prvků zabezpečení, dopouští se pouze krádeže. Ta se v případě zadržení pachatele trestá dle § 205 trestního zákoníku odnětím svobody v maximálním rozsahu deseti let. Nejnižší sazba je šest měsíců. Pokud je škoda způsobena vloupáním nižší než značná, tedy méně než 500 000 Kč, trest hrozí maximálně pět let, nejvyšší hranice deseti let hrozí pouze v případě škody velkého rozsahu nad 5 000 000 Kč.

Pokud by naopak byl objekt střežen fyzickou ostrahou, pracovním psem či jejich kombinací, pachatel by při vniknutí na pozemek musel tuto ostrahu či psa vyřadit. V tomto případě se již tento čin dle § 173 trestního zákoníku považuje za loupež a trestá se mnohem přísněji. Nejedná se totiž pouze o ohrožení majetku, ale také zdraví, osobní svobody či života. Loupež se trestá nejnižší sazbou dvou let odnětí svobody, ale může se vyšplhat až na hranici osmnácti let [29].

4.1.1 Ostraha objektu

Při použití psů k ostraze objektu musí být objekt opatřen tabulkou, která na to upozorňuje. Většinou se jedná o výstražnou tabulku u jednotlivých vchodů do objektu s nápisem „Tento objekt je střežen psy“, či jiným nápisem. Mezi chráněné objekty patří rodinné domy, usedlosti, menší podnikatelské objekty, větší tovární či skladové objekty nebo rozsáhlé objekty například letišť, rafinérií, fotovoltaických elektráren či různých rozsáhlých firemních komplexů. Podle velikosti těchto objektů a také hodnoty hlídaného majetku se využívají různé druhy ostrahy.

U menších objektů se využívají pouze strážní psi. Pokud je objekt oplocen, využívá se nejčastěji střežení na volno. Pokud oplocen není, nebo je třeba strážit jen určitý prostor, může se využít střežení na pevném či pohyblivém stanovišti. U větších objektů nebo při požadavcích na zvýšenou ostrahu jsou strážní psi doplněni také hlídkami složenými z psovoda a hlídacího psa. Psovod používá hlídkového psa zejména k revíru či avizaci případného pachatele. U těch největších objektů je možnost využití dvou či více strážních psů doplněných o hlídky psovodů s hlídacími psy [30].

V menší míře se využívá také střežení pomocí signální stěny a s využitím koridoru. Střežení pomocí signální stěny se u nás využívalo za doby komunismu u pohraniční stráže. V případě, že někdo překonal signální stěnu, došlo k poplachu a otevření dveří u kotce psa na straně, na které došlo k signálu narušení. Pes je vycvičen běžet podél stěny k místu narušení a osobu, která způsobila zkrat signální stěny, zadržet. Správně vycvičený pes takto dokáže zadržet pachatele ve vzdálenosti až 1 000 m do tří minut. V současné době se tato metoda u SBS praktikuje pouze výjimečně. Její využití je teoreticky možné u velmi rozsáhlých oplocených prostor, kde může částečně nahradit účel hlídek psovodů se psy. Je ovšem dost nákladná na technické zabezpečení samotné signální stěny.

Metoda s využitím koridoru byla uplatňována také u pohraniční stráže a dále ke střežení důležitých vojenských objektů, poté byla osvojena i pro využití v SBS. Princip spočívá ve vybudování dvojitého oplocení, mezi kterým je několik metrů široká mezera, do které jsou umístěni psi. Tato metoda se provádí ve dvou variantách. První možností je střežení v tomto koridoru na volno, druhou je vypuštění psů do koridoru po spuštění poplachu jako u signální stěny. Ani jedna z těchto metod ale není téměř uplatňována kvůli právním aspektům a dále také kvůli vyšším nárokům na výcvik [31][32].

4.1.2 Ochrana psovoda

Druhým využitím v soukromé sféře je obrana psovoda. V popisu pracovní kynologické ostrahy již bylo popsáno, v jakých situacích může psovod bezpečnostní agentury použít hlídacího psa. Jedná se o nutnou obranu, krajní nouzi a zadržení pachatele při spáchání trestného činu či podezřelého z jeho spáchání.

Psovodi se psy jsou nejčastěji využíváni k obchůzkové činnosti po objektu či jeho přilehlém okolí jako doplněk strážních psů. Dále při eskortování osob jako jejich dohled, v některých případech také při přepravě peněz a jiných cenností a v neposlední řadě také jako pořádková služba. Zejména při sportovních utkáních, hudebních koncertech, festivalech a jiných událostech s účastí velkého množství lidí. Psi takto používaní musí mít výcvik pro práci v davu. K těmto akcím jsou psovodi najímáni majitelem prostor či organizátorem dané akce a často při nich spolupracují s policií.

Ve většině případů slouží pracovní pes v soukromém sektoru hlavně jako prevence. Při ostraze objektu často odradí pachatele od pokusu vniknutí do tohoto objektu, a tedy zamezí případnému odcizení majetku. Pokud je pes veden psovodem, odrazuje pachatele od napadnutí tohoto příslušníka SBS [30].

4.2 Státní sféra

Využití kynologické ostrahy ve státní sféře je velmi rozmanité. Služební psi jsou hojně využíváni u většiny sborů IZS v České republice k celé řadě velmi důležitých úkolů. Uplatnění psi nachází u Policie České republiky, Městské policie, Armády České republiky, Hasičského záchranného sboru České republiky, Horské služby, Celní správy České republiky či u Vězeňské služby České republiky. Tyto složky spolu často spolupracují a využití psů u jednotlivých složek se tedy může prolínat.

4.2.1 Policie České republiky

Kynologická činnost u Policie České republiky se řadí do dvou základních skupin. První je **speciálně pátrací skupina**, do které se řadí psovodi výjezdové skupiny, pátrací psi, psi specialisté v oblastech metody pachové identifikace, vyhledávání výbušnin, drog, zbraní a další. Do **skupiny pořádkové** spadá zejména hlídková služba policie, tedy psi hlídkoví a jejich psovodi.

Služební psi jsou využíváni téměř všemi složkami Policie České republiky, ať už policií pořádkovou, kriminální, pohraniční, železniční a také cizineckou policií a dopravní službou. Využívají se jak psi hlídkoví, pátrací, tak i psi specialisté. Jejich úkoly jsou velmi rozmanité, od pronásledování a zadržení pachatele přes ochranu psovoda až po vyhledávání drog, zbraní, mrtvých těl, nezvěstných osob, akceleračních hoření, zkrátka téměř všechny činnosti zmíněné v kapitole o služebních psech [15].

V roce 2010 měla Policie České republiky celkem 763 služebních psů, z toho 224 psích specialistů a 539 psů všestranných, tedy hlídacích a pátracích. Na krajských ředitelstvích policie měla 450 všestranných psů a 140 psích specialistů, služba cizinecké policie 83 všestranných psů a 72 specialistů a útvary s celorepublikovou působností 6 všestranných psů a 12 specialistů. Se stále zdokonalujícím se výcvikem a využitím těchto psů se dá očekávat, že do dnešního dne se tato čísla mohla ještě navýšit [33].

4.2.2 Městská a obecní policie

Psi u městské či obecní policie slouží zejména při vykonávání hlídkové a strážní služby. Dále také jako prostředek k zajištění veřejného pořádku a v případě nutnosti i k zamezení výtržností. Jsou velmi účinným prvkem prevence trestných činů či dalšího protiprávního jednání, stejně tak slouží ke sjednání pořádku. Bývají často nasazováni při sportovních utkáních přímo na stadionu či v jeho blízkém okolí. Po jeho ukončení jsou využíváni k zajištění bezproblémového odjezdu hostujících fanoušků a zamezení jejich střetu s fanoušky domácího týmu.

Dále často dohlíží na dodržování pořádku také při hudebních koncertech či festivalech a dalších akcích s hromadným výskytem lidí. U složek městské a obecní policie se nenachází psi specialisté a v případě nutnosti jejich využití kontaktuje strážník obecní či městské policie Policii České republiky, která následně zajistí psovoda se psem z jejich řad za účelem vykonání požadovaného úkonu. Strážník obecní či městské policie je sice oprávněn svého psa za tímto účelem použít, ale psi městské policie nemají na pachové práce osvědčení. To znamená, že pachová stopa by mohla být zpochybněna jako důkazní materiál. V tomto případě záleží zejména na posouzení daného soudního orgánu [15].

4.2.3 Armáda České republiky

Armáda využívá psy velmi hojně, podobně jako policie. Nejvíce jsou využíváni psi strážní a hlídkoví, ale velké zastoupení mají i psi specialisté. Přestože technologie se stále

velmi rychle rozvíjí a zdokonalují, zastoupení psů u armády je stále nenahraditelné zejména pro jejich perfektní čich. Ten dokáže odhalit ukryté osoby, drogy, zbraně, výbušniny, zkrátka vše, co by mohlo ohrozit vojáky.

Služební psi jsou u armády používáni i obdobně jako pracovní psi u bezpečnostních agentur, a to k ostraze objektů. Jedná se hlavně o muniční sklady, základny, vojenské techniky atd. Většinou jsou použiti v kombinaci s elektronickými bezpečnostními prvky. Dále také slouží k průzkumu členitých a špatně přístupných terénů a někdy i k dohledu nad vlastními vojáky, ti totiž při plnění vojenské služby nesmí požívat alkohol či drogy. Při požití těchto látek může voják způsobit velké škody na majetku, zdraví či životu nejen sobě, ale mnoha dalším.

U Armády České republiky se používá asi 1350 služebních psů rozdělených mezi 82 útvarů. Nejčastějšími plemeny jsou německý a belgický ovčák, briard, rotvajler, doberman, velký knírač a další plemena [15].

4.2.4 Hasičský záchranný sbor České republiky

Profesionální hasiči často spolupracují s dalšími složkami IZS například policií, ale jejich specifická práce také v některých případech vyžaduje pomoc služebních psů. Velmi často se využívají při vyšetřování příčin vzniku požáru, kde vyhledávají zbytkové stopy hořlavých kapalin či dalších akceleračních látek.

Jsou také cvičeni k vyhledávání osob zavalených v sutinách, kdy jejich pomoc může zachránit mnoho životů. Jejich výhodou je také možnost využití v těžko přístupných lokalitách či místech dostupných pouze na laně. Pro tyto účely jsou psi trénováni i pro slaňování společně s psůvody. Služební psi u hasičských sborů jsou také připraveni zasáhnout při mimořádných událostech.

Psi u hasičského záchranného sboru musí mít atesty od ministerstva vnitra, které v současné době mají pouze dva služební psi. Jejich počet není příliš vysoký, ale hasiči nepocítují jejich nedostatek právě kvůli časté spolupráci s ostatními složkami státními, ale i dobrovolnými [34].

4.2.5 Horská služba

I u horské služby, stejně jako u hasičů, jsou využíváni zejména záchranní psi. Ovšem tito psi se přece jen liší z hlediska využití a nároků na výcvik a odolnost vůči klimatickým podmínkám. Hlavně v zimě tito psi musí být schopni se sami zvládat různé

překážky nebo třeba hluboký sníh. Proto jsou u horské služby preferována spíše velká plemena a také s hustější a delší srstí, aby odolala zimě dosahující někdy i desítky stupňů pod nulou.

V horách jsou tyto psi užíváni především k vyhledávání lidí, ať už ztracených v terénu či v horším případě zavalených lavinou. Psi musí být schopni je podle pachu nalézt v co nejkratším čase, protože v případě zavalení lavinou hraje každá sekunda roli v otázce přežití či nepřežití. K hledání se nejčastěji používají rojnice příslušníků horské služby za doprovodu jednoho či více psů. Pokud pes nalezně hledanou osobu, zůstane u ní a štěkáním přivolá psovoda. V žádném případě se nalezené osoby nedotýká, mohl by mít vnitřní či jiná poranění. Každý z těchto psů je také opatřen GPS lokátorem v obojku, který slouží pro snazší navigaci při pátrání a lokalizaci psa, pokud štěkáním ohlásí nalezení osoby.

Na našich horách je v současné době v horské službě třináct služebních psů. Nejvíce z nich se nachází v Krkonoších a to šest. Nejčastějšími plemeny jsou němečtí ovčáci, labradoři, border kolie či českoslovenští ovčáci. Kuriozitou je, že mezi těmito psy se nenachází ani jeden bernardýn, který je spolu se soudkem pod krkem jakýmsi symbolem kynologie u horské služby po celém světě. Je to z důvodu jeho příliš velké váhy a mohutnosti a také jeho nepříliš velké obratnosti v porovnání s jinými plemeny. Jeho velká hmotnost byla přítěží zejména při přepravě helikoptérou, která psovody se psy často dopravuje na místo určení, jelikož některé prohledávané oblasti se mohou vyskytovat desítky kilometrů od stanice horské služby [35].

4.2.6 Celní správa České republiky

Tento orgán státní správy má na starost celní území České republiky, tedy celé území státu včetně vnitrozemských vod a také vzdušného prostoru nad ní. Nejvíce se ovšem zaměřují na práci v pohraničním pásmu, to je dáno hranicí 25 km od státních hranic do vnitra státu. Psovodem v celní správě smí být pouze její příslušník, tedy celník.

Celní správa pro své účely využívá hlídkové služební psy a také psí specialisty, konkrétně specialisty na vyhledávání omamných a psychotropních látek a na vyhledávání zbraní. Zejména při boji proti drogám a jejich distribuci do České republiky či po území státu jsou služební psi velmi často využíváni. Psí čich je tak dokonalý, že dokáže rozeznat pach drogy i na místě, kde se už několik desítek hodin toto narkotikum nenachází. Pašeráci

se psi smysly snaží otupit například umístováním těchto látek do různých koření, kávy, pohonných hmot atd. Tato snaha je ovšem v drtivé většině neúspěšná [15].

Psi u celní správy jsou využíváni na hraničních přechodech, na letištích, na vlakových nádražích či přístavech. Prověřují dopravní prostředky, osoby, prostory i zavazadla za účelem odhalení možných pašovaných drog, zbraní a dalších zakázaných předmětů. Kontrolována jsou podezřelá motorová vozidla překračující hranice státu, letadla, pasažéři a zavazadla na letišti i letiště samotná, vlaková nádraží, cestující i vlaky a také lodě a přístavy.

Hlídkoví psi jsou u celní správy využíváni mnohem méně, a to k zajištění veřejného pořádku v prostorách využívaných celní správou, ochraně celníků a ostatních přítomných osob a také k vyhledávání osob, které se snaží nelegálně překročit hranice republiky. Tyto osoby vyhledávají v terénu i v dopravních prostředcích. V případě jejich nalezení jsou tyto psi trénováni také k jejich zadržení.

Všichni psi v celní správě musí absolvovat každý rok přezkoušení, aby mohli i nadále plnit svou roli ve státní sféře. V celní správě v současné době slouží asi 100 psů a 130 psů. Náplň jejich činnosti se lehce změnila se vstupem České republiky do Schengenského prostoru, jelikož od té doby jsou hranice republiky otevřené. Více se tedy zaměřují na kontrolu letišť a vlakových nádraží [15].

4.2.7 Vězeňská služba České republiky

Služební psi nachází uplatnění ve státní sféře také u vězeňské služby. Z celkového počtu 35 věznic v České republice ovšem těchto psů využívá jen třetina. Celkem se u vězeňské služby vyskytuje 265 služebních psů, přičemž 218 z toho jsou psi hlídkoví a zbylých 47 jsou specialisté na vyhledávání drog.

Hlídkoví psi jsou tam využíváni při eskortách obviněných či odsouzených, zajišťování pořádku v objektu věznice, střežení vězňů při plnění úkonů mimo objekt věznice a také při likvidaci nepokojů ze strany vězňů. V případě nutnosti slouží také k pronásledování a zadržení uprchlého vězně. To ovšem jen pokud se jedná o bezprostřední pronásledování, následné pátrání po pachateli už má na starosti Policie České republiky. Hlídkoví psi jsou neustále opatřeni náhubkem.

Psi specialisté na vyhledávání drog se využívají ke kontrole příchozích balíků a zásilek a také k prohledávání jednotlivých cel. V balících jsou někdy ukryty drogy, zbraně,

výbušniny či jiné nebezpečné předměty. Právě jejich odhalení je největším úkolem psích specialistů ve vězeňské službě [15].

Přestože psích specialistů je u vězeňské služby o moc méně, jejich uplatnění je v současné době větší než v případě hlídkových psů. O tom svědčí i statistiky z ročenek vězeňské služby, které udávají, že v posledních letech nenastal jediný případ užití služebního psa jako obranného či donucovacího prostředku proti vězni. Za tímto účelem byl služební pes naposled využit v roce 1995 [15][36].

4.3 Komparace

Z popisu využití u jednotlivých sfér lze zcela zřetelně vidět, že ačkoliv se velmi lehce prolíná, je mezi nimi stále velmi velký rozdíl. Využití u státní sféry je mnohem komplexnější a pro psy i jejich psovody o dost náročnější. Zahrnuje klasickou obchůzkovou činnost, obranu psovoda, ale i mnohem náročnější úkoly jako vyhledávání výbušnin, drog, zbraní a další. Psi u této sféry jsou využíváni hned u sedmi složek a využití u každé z nich je rozlišné. Mezi některými jsou jen malé detaily, jako například mezi policií a armádou, ale využití například u horské služby a hasičů je zcela odlišné. Na druhou stranu v soukromé sféře jsou psi využíváni pouze k ochraně osob a majetku výhradně bezpečnostními agenturami.

Jejich rozdílné využití v těchto sférách je samozřejmě dáno i legislativou, která psovodům u bezpečnostních agentur nedává zdaleka taková práva jako psovodům policie, armády a dalších složek. Jak bylo již zmíněno v kapitole o kynologické ostraze, v pracovní kynologii, tedy soukromé sféře, smí psovod psa použít pouze jako obranný prostředek. Naopak ve státní sféře, například u policie či armády, je psovod oprávněn použít psa jako prostředek donucovací a v krajních případech ho smí také využít místo zbraně.

Dalším bodem, který tyto sféry odlišuje, je prostředí, kterému jsou psi při použití vystavováni. Zatímco v soukromé sféře se vyskytují v drtivé většině případů v objektech či jejich okolí při jejich střežení nebo obchůzkové činnosti, ve státní sféře musí být psi připraveni na vše. U horské služby jsou často nasazováni v extrémních zimách v těžko přístupných terénech, u policie hojně slouží jako prevence na sportovních stadionech, koncertech, festivalech a dalších akcích s výskytem davů lidí. Psi u hasičů zase prohledávají trosky budov, nebo pracují ve vodě.

Služební psi také musí být připraveni pracovat za hluku způsobeného dopravou, střelbou či dalšími zdroji. Musí být schopni cestovat městskou hromadnou dopravou, pracovat ve stísněných prostorech. V některých případech se přepravují i helikoptérou. Zkrátka psi pro jejich využití ve státní sféře musí splňovat mnohem přísnější kritéria, musí být připraveni zvládat mnohem více situací a musí ovládat mnohem více schopností než ve sféře soukromé. Od toho se samozřejmě odvíjí i rozdíly v obtížnosti a komplexnosti jejich výcviku, který je zpracovaný v další kapitole.

5 VÝCVIK PSŮ

Výcvik je zpracován pouze s ohledem na speciální schopnosti či dovednosti, které by tito psi měli mít pro vhodné využití v soukromém nebo státním sektoru. Lze totiž předpokládat, že pracovníci bezpečnostních agentur či příslušníci státních složek mají alespoň základní znalosti v této oblasti. Neměl by pro ně tedy být problém naučit psy základní cviky, tedy „sedni, lehni, zůstaň, k noze“ apod. Tyto cviky by měl ovládat každý pes nejen v těchto sférách, ale také v každé domácnosti, zkrátka v celé oblasti kynologie.

Celkově lze cviky rozdělit na cviky všeobecného výcviku a speciálního výcviku. Mezi **cviky všeobecného výcviku** se řadí navyknutí na obojek, vodítko a jméno, seznámení psa a psovoda, pohyb psa na volno, přivolání psa, aportování, povel „fuj“, odmítání nalezené či podávané potravy, překonávání překážek, zpomalení tempa pohybu, plížení, plavání, štěkání na povel a již výše zmíněné sednutí, lehnutí, stání na místě a vodění psa u nohy [37].

Cviky speciálního výcviku zahrnují střežení (na volno, na pevném stanovišti, na pohyblivém stanovišti), hlídání pachatele na místě a v pohybu, zadržení pachatele, obrana psovoda, přivyknutí na střelbu, revírování, lhostejnost k osobám na veřejnosti, pachové práce a avizace pachatele. Právě tyto cviky budou dále detailněji popsány. Některé z nich musí ovládat psi obou sfér, jiné jsou výhradně využívány ve sféře státní.

Při výcviku psů se používá různých podnětů, které usnadňují spolupráci mezi psem a psovodem. Díky nim pes dokáže lépe pochopit nároky psovoda. Využívá se dvou skupin podnětů, a to podmíněných a nepodmíněných. Mezi **podmíněné podněty** se řadí jednotlivé povely a posunky ze strany psovoda, ale také jiné zvukové signály, jako například písknutí a dále i pach. Ten hraje roli zejména při výcviku psích specialistů. Druhou skupinou jsou **podněty nepodmíněné**, které se dále dělí na mechanické podněty a na potraviny. Potravinami se myslí různé druhy „pamlsků“ či pochutin, které psa motivují poslouchat, zatímco jako mechanické podněty se považují ty, které fyzicky ovlivňují psa. Jedná se o hlazení, stisk rukou, úder, trhnutí vodítkem, či působení obojku. Zejména tedy tzv. stahovacího obojku [37].

Pes jako zbraň

Správný výcvik psa je velmi důležitý nejen z hlediska samotného majitele, ale také z hlediska bezpečnosti okolí. Špatně vycvičený pes může být velmi temperamentní, místy

až agresivní, a tedy velice nebezpečný vůči ostatním lidem či zvířatům. Někteří lidé tohoto faktu dokonce využívají a záměrně špatným výcvikem psa činí agresivním vůči lidem. Útok takového psa je potom velmi nebezpečný a je srovnatelný s útokem zbraní. Aby se tomuto zamezilo, je použití psa v soukromé i státní sféře omezeno zákonem, jak je popsáno v kapitole 2.

Pracovníci bezpečnostních agentur se musí řídit stejnými zákony jako běžní občané, majitelé psů, a to zákony o nutné obraně a krajní nouzi. Psa tedy nesmí za žádné okolnosti na někoho poštvat, smí ho využít pouze jako obranný prostředek. Ve státní sféře je to u většiny složek odlišné. Například u hasičů a horské služby nikoliv, ovšem v případě policie je možno psa za podmínek daných zákonem užít i jako donucovací prostředek. Psa jako zbraň smí použít příslušníci jediné složky, a to armády. Výcvik ve státní sféře by tedy měl být kvalitnější než ve sféře soukromé, ale i tam by se neměl zanedbávat a měl by splňovat přísná kritéria.

Jestliže se majitel psa neřídí již zmíněnými zákony, může se snadno dopustit i trestného činu. Za svého psa odpovídá, a pokud dojde jeho přičiněním k nějaké škodě, majitel ji musí uhradit. Pokud dojde k ublížení na zdraví z nedbalosti, jedná se o přestupek a majitel psa může dostat pokutu až ve výši 3 000 Kč. Jestliže je pes poštván, jedná se již o úmyslné ublížení na zdraví a podle § 221 trestního zákoníku hrozí majiteli odnětí svobody na 2 roky. Odnětím svobody až na 5 let může být potrestán, poštvá-li svého psa proti příslušníkovi etnické či náboženské skupiny, nebo pokud tímto činem způsobí těžkou újmu na zdraví. Až na 8 let se tato hranice může vyšplhat, pokud poštvaný pes oběť usmrtí [38].

5.1 Soukromá sféra

Výcvik psů v soukromé sféře není zdaleka na takové úrovni, jako v té státní. Ve skutečnosti pracovní psi nemají často žádný speciální výcvik a slouží výhradně jako prevence, což je ovšem špatně. Pes bez řádného výcviku nemůže efektivně vykonávat úkony v bezpečnostních agenturách a může být nebezpečný svému okolí. Některé z větších agentur si to uvědomují a jejich psi výcvik podstupují. A to buď v soukromých firmách, které se na výcvik psů specializují, nebo si tento speciální výcvik bere na starost samotný psovod. U bezpečnostních agentur nejsou zákonem kladeny žádné nároky na výcvik ani na přezkoušení. Je tedy zcela na majiteli dané agentury, kolik prostředků je ochoten do psa investovat.

5.1.1 Jednotlivé cviky

Zde se jedná o ty nezákladnější cviky, které by měli psi u těchto agentur ovládat, aby dokázali efektivně střežit objekty, chránit psovoda či odhalit a zneškodnit pachatele. Ostatní cviky zmíněné ve sféře státní se v této sféře využívají jen velice zřídka. Výcvik jednotlivých cviků využívaných i ve státní sféře nemá ve sféře soukromé zdaleka takový rozsah a pes je nemusí ovládat na takové úrovni jako u státních složek. To se týká například počtu opakování výcviku jednotlivých cviků, frekvenci jejich procvičování a celkově kompletní délce výcviku. Jednotlivé cviky na sebe často navazují a často je zvládnutí jednoho z nich důležité pro možné úspěšné absolvování cviku dalšího.

Zadržení a následné puštění pachatele

Při výcviku zadržení pachatele se zpočátku pracuje s více psy a psovody najednou. Mezi ty, kteří cvik ještě neovládají, je zařazen jeden zkušenější pes, který slouží jako taková praktická ukázka pro ty ostatní. Psovodi a jejich psi jsou seřazeni do řady, kdy ten nejzkušenější stojí uprostřed. Součástí výcviku je dále figurant, oblečen do speciálního obleku. Ten má za úkol všechny psy postupně co nejvíce vydráždit a vyvolat v nich zlobu.

Psovodi drží psy na vodítku u nohy a pomáhají si povel „k noze“ nebo „zůstaň“. Psovod se zkušeným psem jej má na dlouhém prověšeném vodítku. Poté se dá figurant na útěk a po asi deseti metrech náskoku psovod nejzkušenějšímu psovi vydá povel k zadržení, používá se povel „drž“. Po zadržení se figurant chvíli brání, načež přestane a tehdy psovod psa odvolá. Použije nejprve povel „pust“ a poté odtáhne psa silou a zavolá ho k noze. Následně je na místě pochvala pro psa. Ostatní psovodi se psy se místu zadržení přibližují, čímž se zvyšuje odvaha i porozumění psů dané situaci. Vodítko se při zadržení pachatele upustí a psovod jej znovu sebere, jakmile se dostane na místo zadržení a použije k odtahování psa [30].

Tento proces se opakuje několikrát a poté se začne i s méně zkušenými psy, kteří si cvik krůček po krůčku vštípí. Následně se zvětšuje vzdálenost náskoku figuranta až na 50 m, pokud pes zvládá zadržení na tuto vzdálenost spolehlivě, psovod již za ním nemusí vybíhat, ale nechá jej zadržení provádět samostatně. Vzdálenost při samostatném zadržení je až několik stovek metrů. Stále dbáme na to, aby psovod byl schopen psa kdykoliv odvolat.

Jestliže si je pes při zadržení i puštění pachatele jistý, pokračuje se při výcviku ztížením podmínek pro psa. To znamená, že pachatel na psa útočí nějakým tupým

předmětem, či zbraní. Pes se nesmí zaleknout a musí zadržení bezchybně provést i v tomto případě. Jako poslední se vyučuje odvaha psa i v případě, že se pachatel při útěku otočí a začne utíkat proti psovi. Ten si musí umět poradit se všemi situacemi, základem je rozvoj odvahy a zloby vůči pachateli. Pokud pes v některém z kroků zaváhá, musí psovod výcvik o pár kroků vrátit a jeho základy zdokonalit.

U psů, kteří dobře zvládají přivyknutí na střelbu, se cvičí i zadržení pachatele se střelnou zbraní. Nejprve bez střelby, následně se střelbou před zadržením a poté i při zadržení. To se ovšem využívá spíše u státních složek, u těch soukromých převažuje klasické zadržení pachatele, výcvik psů není tolik rozsáhlý a kvalitní [30].

Hlídní pachatele na místě a v pohybu

Hlídní pachatele následuje většinou po jeho zadržení, kdy jej psovod chce například prohledat. Pes zajišťuje jeho bezpečí v případě útoku pachatele. I výcvik tohoto cviku tedy navazuje na výcvik zadržení a puštění pachatele. Psovod přikáže psovi lehnout a prohledává figuranta, jakmile figurant zaútočí, psovod vydá povel „drž“. Pes musí následně zaútočit na figuranta a na povel psovoda následně pustit. Tento proces se opakuje, dokud pes nereaguje na útok figuranta samostatně, bez nutnosti vydání povelu. Stejně se postupuje i při výcviku hlídní pachatele v pohybu, tedy při jeho eskortě. Rozdíl je pouze v tom, že pes neleží, ale jde psovodovi u nohy [31].

Obrana psovoda

Obrana psovoda se nejčastěji využívá při pochůzkové činnosti, jestliže psovod se psem odhalí osobu, která v okolí daného objektu nemá co dělat. Tato osoba může psovoda napadnout a pes ho musí chránit. Tento cvik se učí postupně stejným povelům „drž“ jako u zadržení pachatele. Psovod se psem na vodítku se dá s figurantem v ochranném obleku, či s rukávem do řeči, která eskaluje v hádku. Následně figurant zaútočí na psovoda, který vydá právě povel „drž“. Na tento povel pes reaguje a útočí na figuranta. I při výcviku tohoto cviku je důležité rozvíjet odvahu, zlobu, agresivitu či útočnost psa. Následuje puštění figuranta povelům „pust“, ze začátku doplněným odtáhnutím psa vodítkem. Důležité je zajistit, aby pes nenapadal osoby ve své blízkosti bezdůvodně [31].

Revírování

Při revírování musí pes ovládat povel k zadržení a puštění pachatele a štěkání na povel. Figurant je ukryt ve vzdálenosti několika desítek metrů od psovoda se psem. Psovod

vydá povel „revír“ a utíká se psem směrem k figurantovi, pes jej následuje. Jakmile pes upozoruje figuranta, psovod vydá povel „štěkej“, při útoku, či útěku figuranta se používá povel „drž“ k zadržení pachatele. Proces se postupně zdokonaluje do té doby, dokud pes po povelu k revírování neběží k figurantovi sám a neoznačí jeho polohu štěkáním [31].

Avizace pachatele

Při avizaci má psovod psa na dlouhém vodítku a ten prohledává okolí a hledá případného pachatele. Pokud jej nalezne, dá o tom vědět označením, nejčastěji štěkáním. Pokud pachatel zaútočí na psovoda, pes jej musí bránit. Avizace je tedy podobná revírování, jediným rozdílem je, že pes je na dlouhém vodítku, zatímco u revírování je na volno [30].

Lhostejnost vůči osobám na veřejnosti

Tento cvik slouží k tomu, aby si pes nevšímal procházejících cizích osob. Nesmí se u něj projevovat ani náznaky obranných či útočných reakcí vůči těmto osobám. A to i v případě, jestliže na něho dané osoby promluví apod. Úkolem psovoda je v těchto případech zajistit aby na psa lidé nesahali. Výcvik se začíná již u štěněte, ale je třeba ho dále rozvíjet a procvičovat i v dospělosti.

Nejprve psovod učí psa nereagovat na osoby jemu známé, například z jeho výcvikového střediska, ovšem na jiném prostranství, kde to pes nezná. Osoba prochází v blízkosti psa, a pokud na něj pes reaguje, psovod ho usměrní povel „klid“ a trhnutím vodítka k noze. Tento proces se opakuje, dokud pes nepřestane na osoby reagovat. Výcvik se poté přesune do prostor, kde se vyskytují cizí lidé, a postup opakuje. V poslední fázi se výcvik provádí i v městské hromadné dopravě, či jiných vysoce frekventovaných prostorech. Stejně se postupuje i v případě výcviku lhostejnosti vůči jiným zvířatům. Je-li to zapotřebí, podobně se pes učí lhostejnosti i při pohybu bez vodítka, tedy na volno [30].

Střežení na pevném stanovišti a pohyblivém stanovišti

Tyto dvě metody střežení jsou velmi podobné. Pes má za úkol nepustit cizí osoby do střeženého prostoru, případně je zadržet a také tzv. „vyštěkávat“ osoby v blízkosti objektu, čímž je odstraší a zároveň upozorní pracovníka fyzické ostrahy na jejich přítomnost. Psovod psa uváže na stanoviště a figurant se skryje několik desítek metrů od stanoviště. Na povel psovoda se figurant začne pomalu přibližovat. Jakmile se dostane

příliš blízko stanoviště, vydá psovod povel „štěkej“. Tento proces se opakuje, dokud pes nezačne na blížícího se figuranta reagovat štěkáním samostatně.

Jakmile se figurant dostane do dosahu psa na pevném, či pohyblivém stanovišti, vydá psovod povel „drž“, aby pes zadržel pachatele. Jakmile se figurant přestane evidentně bránit, psovod psa stáhne povel „pusť“ a odtažením vodítkem. Následně vydá povel „štěkej“, aby pes označil zadržení pachatele. Když pes tento cvik spolehlivě zvládá v přítomnosti psovoda, provede se výcvik bez jeho přítomnosti. Pes musí začít štekat samostatně a v případě narušení prostoru i figuranta zadržet. Psovod přiběhne na místo až po několika minutách „vyštěkávání“ [31].

Střežení na volno

Střežení na volno se provádí v ohraničeném prostoru. Ze začátku výcviku je v tomto prostoru psovod se psem. Figurant simuluje narušení prostoru například lezením na plot, děláním hluku za plotem atd. Na to pes musí reagovat, psovod mu tedy přikazuje štekat. To se opakuje, dokud pes na tyto podněty nereaguje štěkáním sám. Další částí výcviku je zadržení pachatele, pokud vstoupí do objektu. Zde se postupuje stejně jako u dříve zmíněného cviku k zadržení pachatele. Následně se cvik trénuje bez přítomnosti psovoda a kontroluje se, zdali pes spolehlivě pracuje i samostatně [31].

5.2 Státní sféra

Informace o výcviku ve státní sféře byly získány na základě rozhovoru s policejním kynologem, který si nepřál být v rámci práce jmenován. Výcvik ve státní sféře je samozřejmě rozdílný než ve sféře soukromé. Zároveň také mezi jednotlivými státními složkami se výcvik liší podle následného využití. Obě sféry ovšem spojuje fakt, že pes se musí začít vychovávat již od zcela raného věku. Z počátku se s výchovou začíná ve výcvikových střediscích, každá složka státní sféry má svá střediska. Nejprve pes absolvuje základní výcvik, kde se naučí všechny cviky všeobecného výcviku a také některé speciální, čímž se určí jeho budoucí specializace a zaměření. Poté je již předán do rukou psovoda, který jej bude nadále cvičit a využívat ho při své službě. Ve státní sféře je u všech psů vyžadováno jednou za čas přezkoušení jejich schopností. Například u městské policie je toto přezkoušení jednou za dva roky a provádí ho zkušební kynolog ministerstva vnitra.

Přidělený psovod u štěněte provádí tzv. „sociální výchovu“. To znamená, že seznamuje psa s jakýmkoliv prostředím, se kterým se může setkat, vodí ho mezi lidi,

cestuje s ním v městské hromadné dopravě, v autě atd. Zkrátka připravuje psa na všechny situace, které mohou nastat. Pokud se tato „sociální výchova“ zanedbá, pes může mít v budoucnu značné problémy s věcmi, u kterých by se to vůbec nečekalo. Například je zvyklý na chůzi po obyčejných schodech, ale jakmile uvidí prosklené schody, znejistí, dostane strach a to může mít samozřejmě negativní dopad na jeho schopnosti.

5.2.1 Jednotlivé cviky

Ve státní sféře se užívá všech cviků speciálního výcviku, které byly zmíněny dříve. Nyní bude popsáno, jak výcvik jednotlivých cviků v této sféře probíhá. Cviky spojené se střežením objektu, hlídání pachatele na místě a v pohybu, zadržení pachatele, jeho následné puštění, obrana psovoda, revírování, avizace pachatele a pěstování nedůvěry vůči cizím lidem již byly zmíněny ve sféře soukromé. Metoda jejich výcviku je téměř stejná, liší se pouze následné uplatnění těchto cviků, kdy například střežení v soukromé sféře se využívá komerčně u různých firem, zatímco ve sféře státní zejména v armádě.

Přivyknutí na střelbu a exploze

Tento cvik se trénuje velmi pozvolna. Nejprve se pes učí nereagovat na méně hlasité podněty než je střelba, například na hlasité tlesknutí rukou. Psovod se snaží psa uklidnit a pochválit, pokud na tlesknutí nereaguje. Jakmile mu nebude vadit tlesknutí, začne se využívat pravého výstřelu ze zbraně, ovšem v dálce. Psovod se psa snaží odreagovat nějakou hrou apod. Podle reakce psa se postupně výstřely přibližují, až je pes schopen zvládat i ty v jeho bezprostřední blízkosti. Velmi podobně se postupuje i v případě explozí, u těch je nutná ještě větší trpělivost a pomalejší progres.

Problémy často nastávají u psů, kteří špatně zvládají bouřky. Ti si rány při bouřce často spojují se střelbou a jsou velice nervózní a nepředvídatelní. Pokud chce tedy psovod naučit svého psa navyknout na střelbu, musí zároveň dbát také na to, aby se cítil bezpečně při bouřce a neměl důvod se jí bát [30].

Vyhledávání omamných a psychotropních látek (drog)

Při výcviku vyhledávání drog se využívá oblíbené hračky či jiného oblíbeného předmětu daného psa. Hračka se položí vedle drogy a pes ji hledá, když ji najde, psovod ho pochválí. Využívá se povelu „hledej“. Takto se postupuje, dokud si pes nespojí pach drogy s hračkou. Poté se hračka k droze přestane dávat a pes podle pachu hledá samotnou drogu,

ovšem myslí si, že stále hledá hračku. Jakmile drogu odhalí, psovod mu podstrčí hračku, aby si i nadále myslel, že našel ji.

Pes tedy celou dobu nehledá drogu samotnou, ale svou oblíbenou hračku, kterou si postupně spojil s pachem drogy. Je to pro něj forma hry. Využívá se zde tzv. aktivní označení (někdy se používá i aktivní vyhledávání), kdy se pes po nalezení drogy snaží k ní dostat, například hrabáním, začne štěkat apod. Způsob označení závisí na volbě psovoda. Pes musí nejdříve zvládnout určitý povel například „sedni“. Když najde hračku s drogou, psovod mu přikáže sednout, pes si pomalu spojí nalezení hračky s tímto povelům a po nějakém čase si po nálezů hračky sedne automaticky sám.

Drog je samozřejmě vícero druhů s odlišnými pachy. Tvrdé drogy mají pach lehce podobný díky svému podobnému složení. Proto se při výcviku pracuje buď s drogami měkkými, nebo tvrdými. Drogy se při výcviku dávají ve více druzích najednou, například právě drogy tvrdé. Pes si spojí jejich celkový pach a díky svému perfektnímu čichu lze poté nalézt i jeho jednotlivé prvky, tedy pachy jednotlivých drog. Obdobně se postupuje s drogami měkkými. Dalším způsobem výcviku je obměna dané drogy, kdy se drogy u hračky mění, aby si ji postupně spojil s pachem několika druhů těchto drog.

Vyhledávání výbušnin, nástražných výbušných systémů a jejich iniciátorů

Při výcviku k vyhledávání výbušnin se postupuje velmi podobně jako u drog. Pes i v tomto případě hledá svou hračku, kterou si v tomto případě spojil pachem výbušnin. Nesmí se ovšem využívat aktivní vyhledávání, pes musí být velmi klidný a vyrovnaný a po nalezení bomby zůstane v klidu, například si u místa nálezů lehne. Využívá se tedy tzv. pasivního označení. Na to musí dávat psovod důraz již od samého počátku výcviku. Také výběr štěňat pro tento výcvik je velmi pečlivý. Výbušnin je rovněž více druhů s jinými pachy, při výcviku se tedy obměňují nebo umisťují ve více druzích najednou.

Vyhledávání palných zbraní, jejich komponentů a munice

I při vyhledávání zbraní a munice se postupuje obdobně jako u drog. Výcvik je stejný, pouze drogy jsou nahrazeny zbraněmi, jejich komponenty, či municí. Pes si s hračkou spojí pach střelného prachu, oleje na zbraně i kovový pach samotné zbraně. U zbraní se, stejně jako u drog, může využívat aktivního označení.

Vyhledávání úniku plynu či benzínu

K úspěšnému zvládnutí tohoto cviku musí pes ovládat základní povely, zejména sednout a štekat na povel. Psovod nejprve naplní několik izolovaných uzavíratelných nádob plynem. Nechá psa si čichnout k plynu a poté nádobu ukryje s psovou oblíbenou hračkou a vydá povel „hledej“. Pes si stejně jako v případě drog, zbraní a výbušnin spojí hračku s pachem, v tomto případě tedy pachem plynu. Jakmile se pes přiblíží k nádobě, dá povel „sedni“ a „štěkej“, aby na nález upozornil. Poté psa odmění hračkou. Dále se postupuje stejně, jak bylo zmíněno u drog. Po nějaké době se hračka odebere a pes hledá pouze pach plynu.

Poté, co pes spolehlivě nalezne zdroj plynu a označí ho například štěkáním a sednutím, psovod ukřívá nádoby do větší hloubky nebo do hůře přístupných prostor, aby psovi hledání ztížil. Nakonec se nádoby umísťují pod zem do hloubky odpovídající běžné hloubce plynového vedení. Podobným principem se postupuje i u benzínu a dalších látek. Pes lze vycvičit k vyhledávání víceméně jakékoliv látky se specifickým pachem. Obdobně se tedy provádí i výcvik vyhledávání akceleračních požárů, těl neživých osob a jejich ostatků a **vyhledávání utonulých osob** [39].

Vyhledávání živých osob

Výcvik k vyhledávání živých osob probíhá velmi podobně jako výcvik k revírování. Na velmi podobném principu se cvičí také lavinoví psi, či psi k vyhledávání zasypaných osob například pod troskami budovy. Principově stejný je také výcvik vodních záchranných psů, samozřejmě s rozdílem, že vyhledávání, a tedy i samotný výcvik se provádí ve vodě.

Druhou metodou je načichání pachu z předmětu hledané osoby. Tato metoda se učí tak, že si pes postupně musí spojit pach předmětu s danou osobou. Psovod nejprve nechá psa očichat nějaký předmět figuranta s povelom „čichej“. Následně předmět nenápadně podá figurantovi, který je v řadě s několika dalšími figuranty. Následuje povel „označ“, kdy pes hledá předmět podle pachu u jednoho z figurantů. Jakmile pes pozná správného figuranta, psovod psa pochválí a vydá povel „štěkej“ k označení tohoto figuranta. Takto se postupně pokračuje až k úplně dokonalému spojování pachů předmětů s osobami, jejichž pach byl na předmětu zanechán. Tento postup se využívá také u výcviku **metody pachové identifikace**. Při vyhledávání živých osob se pes následně ještě učí na základě pachu z předmětu stopovat hledanou osobu [31].

5.3 Komparace

Výcvik v těchto sférách se liší v mnoha aspektech. Prvním z nich je samozřejmě kvalita výcviku, která u státní sféry mnohonásobně převyšuje tu soukromou. Ve státní sféře je výcvik prováděn specialisty ve výcvikových střediscích, zatímco ve sféře soukromé je výcvik jen zřídka prováděn v komerčních výcvikových střediscích. Majitelé bezpečnostních agentur často, v rámci šetření, speciální výcvik pro psa vůbec nezařizují, nebo ho provádí sám psovod dané agentury. Je to samozřejmě dáno i tím, že služební psi, užívaní u státních složek, mají speciální výcvik povinný, zatímco pracovní psi v soukromé sféře nikoliv.

Liší se také jednotlivé cviky užívané u jednotlivých sfér. Zatímco ve sféře soukromé je zaměřen zejména na cviky spojené s ochranou psovoda a střežením objektů (vyštěkávání, zadržení pachatele, atd.), ve státní sféře se psi učí i mnohem obtížnější úlohy. To platí zejména pro psí specialisty k vyhledávání zbraní, drog, výbušnin atd. Některé cviky jsou samozřejmě společné pro psy v obou sférách, například právě výše zmiňované zadržení pachatele, ale ve státní sféře je na výcvik kladen mnohem větší důraz. Výcvik je tak mnohem komplexnější, důkladnější, dotažený k dokonalosti. Samozřejmě stojí více peněz i času, ale pro využití u státních složek je to nezbytné.

6 VHODNÁ PLEMENA PRO VYUŽITÍ V BEZPEČNOSTNÍCH AGENTURÁCH

Bezpečnostní agentury v České republice využívají pracovní psy velmi často. Výběr konkrétních plemen je velmi rozmanitý a v mnoha případech nepříliš vhodný. Aby ušetřily, berou tyto agentury často křížence či jiné psy z útulků. Právě tito psi jsou nejméně vhodní pro tuto práci, jelikož nejsou vůbec spolehliví a psovod si nikdy nemůže být stoprocentně jistý jejich reakcemi. Kříženci jsou problémem, jelikož v některých případech se vůbec neví, ze kterých plemen vzešli. A i v případě, kdy je znám původ a vlastnosti těchto plemen, nelze s jistotou určit, které vlastnosti budou u daného jedince převažovat.

Celkovým problémem psů z útulků je, že není známa jejich minulost. V těchto útulcích se bohužel často nachází i psi, kteří byli týráni, či s nimi bylo nějakým jiným způsobem špatně zacházeno. Tito psi si samozřejmě zaslouží nový domov a milující rodinu, ale pro využití u bezpečnostních agentur nejsou vhodní. Například právě týraní psi mohou velmi negativně reagovat na některé podněty, které pro ostatní psy jsou zcela neškodné. Pokud byl třeba pes bit nějakým předmětem a nový majitel, který o tom nevěděl, tento předmět bude normálně využívat, pes si to spojí s jeho špatnými zkušenostmi a může se vyplašit, znervóznět, nebo ze strachu i zaútočit. Jejich chování je velmi nepředvídatelné a tedy nevyhovující.

6.1 Hlediska při výběru

Výběr vhodného psa bychom měli provádět ze čtyř základních hledisek, a to z hlediska zájmu, možností, povahy psa a našeho vkusu. Musíme si rovněž určit, které z těchto hledisek má pro nás nejvyšší prioritu. Například u bezpečnostních agentur není tolik podstatné, jestli se majitelům pes líbí či nikoliv, ale dbají na jiné okolnosti.

Co se týče **zájmového hlediska**, je třeba určit, jak bude daný pes využíván. V bezpečnostních agenturách jsou využíváni, jak již bylo vícekrát zmíněno, především k ostraze objektů a ochraně psovoda. Toto musí být samozřejmě dále zohledněno u dalších hledisek. **Hledisko možností** představuje zejména finanční možnosti agentury. Tedy kolik prostředků je ochotna vynaložit na zakoupení psa a dále na jeho výživu a péči o něj. Řadí se sem také prostorové možnosti, tedy jestli bude mít pes k dispozici velké prostory, nebo jestli bude převážně zavřený v bytě. V případě bezpečnostních agentur převažují spíše rozlehlější prostory, prostranství v okolí domu, fotovoltaické elektrárny, sklady apod.

Vybrané plemeno psa by také mělo být snadno dostupné v České republice. Toto hledisko také zahrnuje časovou náročnost, tedy čas, který pes vyžaduje každodenně pro venčení atd. Tento aspekt platí především při úkolu ochrany psovoda a střežení na pevném či pohyblivém stanovišti, při ostraze objektu na volno má pohybu dostatek [30].

Hledisko povahové se týká nejvíce psa, ale zčásti i jeho psovoda. Povaha psa by se ideálně měla doplňovat s mentalitou člověka. Tedy například vznětlivý člověk by měl mít spíše klidnějšího psa atd. Pro práci u agentury jsou ideálními vlastnostmi psa snadná ovladatelnost, nenáchylnost k onemocnění, síla, přirozená obrana teritoria, loajálnost, odolnost vůči sezónnímu počasí, tedy v létě velkému horku, v zimě naopak chladu. Vybraný pes by měl být temperamentní, ale ne extrémně agresivní, dále vyrovnaný a hbitý. U fen je problém s háráním, ale zato jsou mírnější, ne tak temperamentní a lépe ovladatelné. Každý jednotlivý pes je jiné povahy, proto i správný výběr štěněte z určitého plemene je důležitý.

Posledním hlediskem je **vzhled** a také celková fyziologie psa. Pro práci v soukromé sféře je důležitá mohutnost a přirozený respekt. V podstatě by se dalo říct, že jako prevence dobře poslouží pes, ze kterého jde strach. Dalším aspektem vzhledu je srst, nejsou vhodná plemena, u nichž je nutná velmi častá a důkladná péče o ni. Příliš častá a zdoluhavá péče o srst stojí čas a stejně jako v jakémkoliv jiném byznysu, i u bezpečnostních agentur platí, že čas jsou peníze [30].

6.2 Výběr plemen

V české literatuře se zmiňuje 23 nejčastěji využívaných plemen pro využití v soukromé sféře. Patří sem klasická plemena jako německý ovčák, rotvajler, dobrman, zlatý retrívr, knírači a další, ale i méně známá plemena jako erdelteriér, čuvač, briard, jihoruský ovčák, italský chrtík, tibetská doga apod. [39][40].

Tato plemena byla doplněna o ta nejčastěji doporučovaná ve světě a společně dělají 134 plemen psů. Mezi vybranými plemeny bylo vybráno 15 nejlepších na základě vhodnosti podle právě čtyř výše zmíněných hledisek. Velký důraz byl kladen hlavně na cenu, dostupnost v České republice a vhodné behaviorální a fyziologické vlastnosti [41].

Prvním krokem bylo právě zjištění dostupnosti v České republice. Některá plemena jsou sice vhodná pro využití v bezpečnostních agenturách, ale v republice se téměř nevyskytují a jejich koupě by proto byla velmi složitá a nákladná. Na základě tohoto

vypadly z výběru třeba i v zahraničí často používaná a doporučovaná plemena jako flanderský bouvier, komondor, kuvasz, poli, či tibetský mastif. Celkově se výběr tímto krokem zúžil o 60 plemen, tedy na číslo 74.

Dále byla vyhodnocena výška plemen v kohoutku. Jelikož pro práci v soukromém sektoru jsou vhodná spíše plemena větší a mohutnější, byla vybrána ta nad 45 cm. Z hlediska váhy byli vyřazeni psi lehčí než 20 kg, u kterých nejsou velké předpoklady k fyzickému vyřazení případného pachatele. Co se týče pořizovací ceny, v úvahu se brala jen ta bez průkazu původu (dále jen PP). Ten je nutno mít, jen pokud se chce majitel se psem zúčastnit nějakých soutěží, výstav apod. Pro účely bezpečnostní agentury je zbytečný, pouze navyšuje pořizovací cenu psa. Cena plemen zbylých po vyhodnocení váhy a výšky se pohybovala od 2 000 přibližně do 24 000 Kč. Vzhledem k tomu, že agentury chtějí co nejvíce ušetřit, byla maximální hranice stanovena na třetinu maximální částky, tedy na 8 000 Kč. Je to jednak z ekonomických důvodů, ale zároveň i pro zachování jisté možnosti výběru plemen s vhodnými vlastnostmi. Tuto hranici nesplňují například československý vlčák, irský vlkodav, tibetská doga, velký knírač a další [42].

Po aplikování cenového maxima zůstalo 44 plemen. Posledním kritériem výběru byly behaviorální a fyziologické vlastnosti jednotlivých plemen. Další plemena byla vyřazena nejčastěji na základě příliš vysokých nároků na výcvik, velmi častou péčí o srst, velké agresivitě, špatné snášenlivosti vysokých či naopak nízkých teplot, náchylnosti k onemocněním a také z hlediska přirozeného respektu psa daného plemene odvíjejícího se od jeho mohutnosti a vzhledu.

Po této poslední selekci zbylo 15 nejvhodnějších plemen, u kterých se nenachází žádné zásadní nedostatky, či jen minimální v porovnání s eliminovanými plemeny. Nachází se mezi nimi některá plemena často využívaná v České republice, ale i ta méně známá a vídaná. Tato vybraná plemena jsou podrobněji rozebrána níže, jsou vyzdvihnuty jejich klíčové atributy pro využití v bezpečnostních agenturách, a tedy zdůvodněn jejich výběr.

Vybraná plemena:

- Slovenský čuvač
- Hovawart
- Leonberger
- Německý ovčák

- Bullmastif
- Belgický ovčák – Malinois
- Středoasijský pastevecký pes
- Anglický setr
- Rhódéský ridgeback
- Dobrman
- Americký stafordširský teriér
- Chodský pes
- Bílý švýcarský ovčák
- Rotvajler
- Velký švýcarský salašnický pes

6.2.1 Slovenský čuvač

První z vybraných plemen bylo vyšlechtěno na území bývalého Československa, díky čemuž je perfektně připraveno na zdejší klimatické podmínky. Jeho prvotním využitím bylo hlídání stád ovcí, ale díky svým schopnostem se využívalo také k ochraně tehdejších strážců hranic republiky. Slovenský čuvač je v rámci FCI řazen mezi ovčáky a honácké psy a v současné době se využívá převážně jako služební či pracovní pes.

Co se týká vzhledu čuvače, je velmi snadno rozpoznatelný díky své čisté bílé barvě srsti. Ta je sice relativně hustá a středně dlouhá, ale přesto není příliš náročná na údržbu, stačí ji kartáčovat jednou za čas. Dalším poznávacím znakem je hlava se širokým čelem a velké tmavé oči. Přestože z jeho pohledu vyzařuje dobráctví, díky velmi mohutné postavě jde z tohoto plemene **velký respekt**. Dospělý pes se může dorůst až velikosti 70 cm v kohoutku a vážit až 44 kg, u fen jsou tato čísla lehce nižší [43].

Z hlediska využití u bezpečnostních agentur disponuje slovenský čuvač skvělými vlastnostmi. Základem je jeho loajálnost, obrana teritoria a velká síla, ovšem na druhou stranu je **velmi dobře ovladatelný a není příliš náročný na výchovu**. Je to velmi inteligentní plemeno, vhodné i díky své samostatnosti, ostražitosti a nebojácnosti. Velkou výhodou je také fakt, že **není choulolistivý a náchylný k onemocnění**. Je také velmi odolný vůči chladnému počasí, velká horka zvládá hůře, ale při zajištění dostatečného množství tekutin a možnosti ukrytí do stínu ani parné dny nejsou problémem.

Obr. 3 Slovenský čuvač [44].

Slovenský čuvač se v průměru dožívá přibližně jedenácti let a jeho cena bez PP je **6 000 – 8 000 Kč**, tedy poměrně přijatelná s ohledem na jeho skvělé schopnosti. Tento pes je také vhodný společník a velmi dobře vychází s dětmi i se zvířaty, což umožňuje jeho nasazení k ostraze objektu i s více psy. Jedinou menší nevýhodou je potřeba značného množství pohybu, jeho využití by tedy bylo vhodné spíše pro střežení na volno, než na stanovištích pevných či pohyblivých [43].

6.2.2 Hovawart

Hovawart je proslulý zejména díky skvělému čichu, který z něj dělá perfektního lavinového či stopovacího psa. Díky tomu se často využívá jako služební pes. FCI ho řadí do skupiny pinčové, knírači a molossoidní plemena. Již v historii byl využíván jako hlídací pes zejména u šlechtických rodů v Německu. Tam také vzniklo jeho nynější pojmenování. Slovo hovawart se postupem času transformovalo z původního slova hofewart, kde „hofe“ znamená dvůr a „warten“ hlídat [45].

Toto plemeno je velmi mohutné, velké jsou zejména jeho silné čelisti a také tlapy. Hovawart může dosahovat až 70 cm a váhy 40 kg. Jeho srst je dlouhá, ovšem nevyžaduje příliš velkou péči. Z hlediska barvy se vyskytují tři varianty, zřejmě nejčastější z nich plavá až zlatá lehce připomínající zlatého retrívra. Dalšími variantami jsou celé černé zbarvení, nebo také černá barva, ovšem s prvky plavé barvy zejména v oblasti tlamy a končetin (viz obrázek níže) [45][46].

Obr. 4 Tři barevné varianty Hovawarta [47].

Co se povahy týká, je to velmi klidné a inteligentní plemeno, i když někdy lehce svéhlavé. Jsou to velmi **ostrážití**, trpěliví a věrní psi, jejichž **výchova není příliš obtížná** a jsou **velmi dobře ovladatelní**. Dalšími výhodami jsou respekt a **výborná odolnost** ve všech klimatických podmínkách, kdy zvládá mrazivé zimy i parná léta. Hovawart skvěle vychází s dětmi i zvířaty, zatímco **k cizím lidem je velmi rezervovaný** až nedůvěřivý, což z něj dělá skvělého hlídače. Dožívá se podobně jako slovenský čuvač přibližně 11 let. Jeho cena se pohybuje v rozmezí **4 000 – 8 000 Kč** bez PP [45].

6.2.3 Leonberger

Leonberger je do jisté míry podobným plemenem jako hovawart. Stejně jako on byl vyšlechtěn v Německu, konkrétně ve městečku Leonberg, podle něhož získal svůj název. S hovawartem má stejnou také skupinu, do které je zařazen FCI, tedy pinčové, kníračí a molossoidní plemena. Leonberger bývá někdy označován také jako krotký lev, jelikož svou srstí, mohutnou hlavou, krkem porostlým dlouhou srstí připomínající hřívu a velikostí opravdu připomíná právě samotného krále zvířat.

Plemeno se tedy vyznačuje svou nesmírnou robustností a mohutností. Dospělý pes může být vysoký 80 cm v kohoutku a vážit až 80 kg, budí tedy **obrovský respekt**. Dalšími výraznými znaky jsou obrovské tlapy a hustá delší srst. Ta nepotřebuje nějak zvláštní péči, pouze po zimě je nutno častější kartáčování. Zbarvení srsti je různé, nejčastěji však zlaté připomínající výše zmíněného lva, načervenalé či dokonce hnědé. U všech těchto barevných variant se vyskytuje další z výrazných znaků plemene, konkrétně černě zbarvená oblast v okolí tlapy, čenichu a očí podobnou masce. Z hlediska péče je třeba psa

v době růstu příliš nezatěžovat. Štěňata rostou nesmírně rychle a jejich klouby mohou při špatném zacházení trpět [48].

Obr. 5 Leonberger [49].

Přestože je leonberger velkým psem, povahou je spíše dobrák. Nemá snahu být dominantním, což usnadňuje jeho ovladatelnost a také to znamená, že **není příliš agresivní**, což jsou výhody pro využití v bezpečnostních agenturách. Jeho **výchova** celkově je **snadná** a dalším plusem pro psovoda je jeho **obranářský instinkt**, kdy **chrání svého pána** v každé situaci. Je to také velmi dobrý společník, který vychází s dětmi i se zvířaty. Pro využití v soukromém sektoru je toto plemeno téměř perfektní.

Jedinou menší nevýhodou je, že leonberger hůře zvládá horka. Ovšem tento problém není nepřekonatelný. Pokud pes dostane alespoň trochu stínu a tekutiny, nebude mít problémy. Naopak na zimu je připraven skvěle a může být celý den v mrazu bez nějakých potíží. Dožívá se až 11 let. Jeho cena bez PP se pohybuje v širokém rozpětí, ale začíná již na hranici **4 000 Kč** [48].

6.2.4 Německý ovčák

Toto plemeno bylo vyšlechtěno na přelomu 19. a 20. století v Německu, jak napovídá již jeho název. Řadí se do skupiny ovčáků a honáckých psů a jeho hlavním úkolem v minulosti bylo zejména hlídání a shánění ovcí či dobytka. Díky svým skvělým vlastnostem, ke kterým patří zejména poslušnost, pracovitost, ale i odvaha, ho za I. světové války hojně využívala německá armáda. V té době se zrodily základy pro současné využití jako služebního psa. V minulosti byl zcela jednoznačně preferován před jinými plemeny, a

i když v této době se jako služební psi rozšiřují i plemena jako velký knírač či různé typy belgických ovčáků, německý ovčák má u státních složek stále své neochvějné postavení. Německého ovčáka jako služebního psa proslavil také rakousko-německo-italský televizní seriál Komisař Rex z roku 1994 [50][51].

Oproti dříve zmíněným plemenům se německý ovčák nepovažuje za plemeno velké, ale pouze střední. Ovšem svou výšku dokonale nahrazuje jinými přednostmi, je nesmírně **silný** a také **hbitý**. Typickým znakem plemene jsou jeho vzpřímené špičaté uši, které se u štěňat začínají stavět přibližně ve věku 3 – 5 měsíců. Do té doby jsou relativně náchylné, a proto by se po nich štěňata neměla příliš hladit, či se jich nějak jinak dotýkat. Tělo ovčáka je značně svalnaté a může měřit až 66 cm v kohoutku. Co se váhy týká, většinou bývá přibližně 40 kg, ale někteří jedinci mohou vážit i kolem padesáti kil. Podle srsti se rozlišují dvě varianty německé ovčáka, a to krátkosrstá a dlouhosrstá. Pro využití v bezpečnostních agenturách je vhodnější kratší srst z důvodu snazší údržby a také lepší snášenlivosti vysokých teplot [50].

Obr. 6 Německý ovčák [52].

Povahově je německý ovčák přímo ideálním plemenem. Je neskutečně inteligentní, ale zároveň má snahu se učit. Velkou výhodou pro SBS je, že **velmi často a hlasitě štěká**. To je důležité při střežení objektu, protože to může odradit pachatele. Hlavně to na něj ale upozorní dříve, než se o něco pokusí a lidé v okolí díky tomu zbystří a reagují na tento podnět. Dále jsou vhodní díky své vrozené **nedůvěřivosti vůči cizím lidem** a přirozené obraně jejich teritoria, ze kterého nemají žádné tendence utíkat. Dalšími povahovými vlastnostmi jsou loajálnost a vytrvalost.

Německý ovčák lze velmi dobře vycvičit, i když jeho výchova není natolik jednoduchá, jako v případě leonbergera. Výcvik zabere nějaký čas a psovod musí být na psa důsledný. Ovšem někdo, kdo již má nějaké zkušenosti s výchovou psů, by s tím neměl mít větší problémy. V případě vhodné výchovy jsou tyto psi vhodní i k dětem a zvířatům. Průměrný věk ovčáka je 12 až 13 let a cena štěněte se pohybuje v rozsahu **2 000 a 6 000 Kč** bez PP [50].

6.2.5 Bullmastif

Plemeno bylo vyšlechtěno v Anglii a mělo pomoci lesníkům proti přibývajícím pytlákům. Jak lehce napovídá jeho název, bullmastif vznikl zkřížením buldoka s mastifem. Tyto dvě plemena byla vybrána díky zarputilosti buldoka a rychlosti a síle mastifa. Samotné plemeno bullmastif spadá do skupiny pinčové, knírači a molossoidní plemena.

Bullmastif je nesmírně masivní a působí robustně až neobratně. Opak je ovšem pravdou, toto plemeno je velmi energické a je s podivem, jakou dokáže vyvinout rychlost. I tyto vlastnosti činí z bullmastifa **skvělého ochránce**. Dorůstá se více než 65 cm, někdy může přesahovat i výšku 75 cm v kohoutku a v kombinaci s jeho vzhledem z něj přímo číší respekt. Hmotnost se může pohybovat až přes hranici 60 kg a pro bullmastifa tedy není sebemenší problém **fyzicky zneškodnit** i fyzicky zdatného **pachatele**. Výraznými znaky plemene jsou také široké svalnaté nohy a velká hlava se svěšenými ušima. Srst bývá nejčastěji plavá či načervenalá a díky její krátké délce je její údržba velmi snadná, **vyžaduje jen zcela minimální péči** [53].

Obr. 7 Bullmastif [54].

I přes svůj agresivní vzhled je bullmastif velice dobrácky smýšlející pes. Je klidný, společenský a velmi věrný své rodině a loajální svému pánovi. Na druhou stranu je

připraven chránit svého **majitele** za jakýchkoliv okolností. Stejně jako ostatní vybraná plemena i bullmastif není vhodný do bytu či malého domu bez možnosti většího pohybu. Svou energii potřebuje čas od času vybit, k čemuž mu postačí procházky s psovodem či možnost výběhu u střeženého objektu.

Zvládnutí výcviku tohoto plemene je lehce obtížnější, ale čas jemu vynaložený se agentuře či jinému pánovi vyplatí. Dobře vycvičený bullmastif splňuje všechna kritéria pro ideálního strážního či hlídacího psa. Pes dále nevyžaduje žádnou větší péči, ovšem díky krátké srsti je ve velké zimě potřeba mu zajistit teplé místo, kam se může v případě nutnosti uchýlit a na chvíli schovat. Zateplená bouda by k tomuto účelu měla stačit.

Bullmastif má velmi dobrý vztah k dětem a také ke zvířatům. Běžně se dožívá 11 let, ovšem věk není faktor, který by v tomto výběru hrál příliš velkou roli. Bullmastif je zkrátka skvělý hlídač a jeho štěně lze pořídit za cenu pohybující se mezi **2 000 a 10 000 Kč** bez PP, pod stanovenou hranici 8 000 Kč jej tedy není problém sehnat [53].

6.2.6 Belgický ovčák – Malinois

Ačkoliv většina populace má za to, že belgický ovčák je jedno plemeno, ve skutečnosti se rozlišují hned čtyři. Prvním z nich je groenendael, který není vhodný kvůli špatnému zvládnutí extrémního počasí a kvůli jeho srsti, která vyžaduje velmi častou a řádnou péči. Totéž platí pro tervuerena. Laekenois je nevhodný pro změnu pro jeho špatnou dostupnost, v České republice je jeho koupě téměř nemožná a odkup například ze zahraničí by byl velice nákladný. Posledním z variant belgického ovčáka je malinois, který je naopak u nás relativně hojně rozšířeným plemenem a často je využíván i u státních složek. Všechny tyto varianty spadají do skupiny ovčáckých a honáckých psů [55].

Malinois byl vyšlechtěn jako ovčácký pes v Belgii. Jelikož na něj byly od počátku kladeny vysoké nároky na fyzickou sílu a odolnost v těžkých klimatických podmínkách, disponuje skvělými vlastnostmi pro bezpečnostní agentury. Svůj název získal podle města jeho původu Malines. Ostatní varianty belgického ovčáka byly šlechtěny zejména na základě vzhledu, zatímco u tohoto plemene byl vzhled nepodstatný a důraz byl kladen na povahové vlastnosti a fyzické dispozice. Na základě toho disponuje malinois velice silným stiskem čelistí a nesmírně rychlými reakcemi [56].

Přestože vzhled nebyl klíčovým faktorem u šlechtění, i toto plemeno je na první pohled výrazné. Má krátkou do rezava zbarvenou srst a černou masku podobně jako

leonberger. Oproti němu je ovšem menší a hlavně podstatně drobnější. Dorůstá se 66 cm v kohoutku a může vážit maximálně 30 kg. I když malinois není příliš velkým a robustním plemenem, tyto aspekty nahrazuje svými schopnostmi. Je **velmi silným** a také neskutečně energickým a **houževnatým** plemenem.

Obr. 8 Belgický ovčák – Malinois [57].

Dále je malinois temperamentní pes, což lehce ztěžuje jeho ovladatelnost, jeho pán musí být při výcviku důsledný a hned v raném věku určit psovi jasné hranice. Na druhou stranu je velmi vytrvalý, inteligentní a ostražitý, díky čemuž je skvělým hlídačem. Je také velmi **nedůvěřivý vůči cizím lidem** a v případě potřeby se nebojí zakročit, přičemž dokáže zasáhnout velice silně a nekompromisně. To ovšem neznamená, že je příliš agresivní, zasahuje jen, pokud je to nutné [56].

Tato varianta belgického ovčáka **nepotřebuje příliš mnoho pohybu**, a proto je možno ho chovat i v bytě. To je výhodou u bezpečnostních agentur, protože psovod s ním nemusí podnikat denně dlouhé procházky a také umožňuje možnost střežení na volno či na pohyblivém stanovišti. Jak již bylo zmíněno výše, díky svému původu **zvládá výborně extrémní projevy počasí**. Nedělají mu problém vysoké teploty ani teploty hluboko pod nulou.

Lehkou nevýhodou je, že špatně vychází s dětmi a zejména s jinými zvířaty. To znemožňuje například aplikaci s dalšími psy na velmi rozsáhlém pozemku. Dále také může často štěkat na zvířata v okolí, což může mít za následek, že pokud bude někdy poté takto reagovat na pachatele, okolí na to již nemusí brát takový zřetel. Velkou výhodou malinoise je jeho cena, která je mezi **2 000 a 5 000 Kč** bez PP. A jelikož je to v České republice

nesmírně oblíbené plemeno, není sebemenší problém ho sehnat. Průměrný věk je lehce vyšší, přibližně 13 let [56].

6.2.7 Středoasijský pastevecký pes

Toto plemeno se řadí mezi ta nejstarší na zemi, i když v České republice není příliš známé. Z počátku bylo využíváno kočovnými kmeny ve střední Asii jako pastevecký a hlídací pes. V této oblasti muselo odolávat drsným podmínkám, a proto je velmi odolné. O dlouhé historii tohoto plemene svědčí i fakt, že archeologové našli jeho pozůstatky staré 4 000 let. Plemeno spadá do kategorie pinčové, knírači a molossoidní plemena.

Středoasijský pastevecký pes má mohutné svalnaté tělo, které **budí respekt**. Má také velmi velkou širokou hlavu s relativně malými ušima a krátký tlustý krk. Celkově toto plemeno působí velmi neohrabaným a těžkopádným dojmem. Délka srsti se může lišit, ovšem nejčastěji bývá krátká a **nevyžaduje téměř žádnou péči**. Zbarvení bývá také různorodé, od bílé barvy přes šedou až po černou. Výškou v kohoutku dosahují až na 73 cm a jejich váha může přesahovat 60 kg [58].

Obr. 9 Středoasijský pastevecký pes [59].

Ačkoliv vzhledově působí, podobně jako bullmastif, velmi nepřátelsky, jedná se o velmi **klidné plemeno**. Přes své fyzické proporce je relativně hbité, ale hlavně neskutečně **silné a vytrvalé**. Se svou vahou a silou dokáže s přehledem eliminovat útočníka. Další výhodou je jeho **extrémní odolnost** v horku i zimě, dokonce dokáže vydržet dlouhou dobu bez pití i potravy, ovšem to neznamená, že by se péče o něj měla zanedbávat.

Středoasijský pastevecký pes není vůbec náročný na výchovu a je skvěle ovladatelný. Zároveň vychází dobře s dětmi i se zvířaty, kloubí se v něm tedy ideální

kombinace společenského rodinného a zároveň **úžasného hlídacího či strážního psa**. Běžně se dožívá 12 let a jeho plusem je stejně jako u malinoise cena, kdy štěně bez PP lze pořídit za **3 000 – 5 000 Kč** [58].

6.2.8 Anglický setr

Název tohoto plemene (v angličtině English Setter) vznikl z anglického slova „setting“. Tímto slovem se označovalo příkrčení psa, poté co navěřil zvíře, čímž na ně upozornil i lovce. Jedná se tedy převážně o lovecké plemeno, které bylo velmi hojně využíváno myslivci. Z názvu lze vyčíst i jeho původ. Anglický setr byl vyšlechtěn v Anglii, konkrétně na jihu země. Podle FCI se toto plemeno řadí do skupiny ohaří, přenašeči a slídiči.

Mnohými lidmi je anglický setr považován za jednoho z nejkrásnějších, či dokonce nejkrásnějšího ze všech loveckých psů. To ovšem pro bezpečnostní agentury není podstatné. Přestože nepatří mezi největší psy, disponuje nesmírnou silou a hbitostí. Jeho výška může být až 68 cm v kohoutku, váha mezi 25 a 30 kg. Není tedy ani příliš robustní, ale respekt si zjednat dokáže. Dále má dlouhou jemnou srst, která může nabývat dvou či tříbarevných kombinací. Základní barvou je většinou bílá a jako druhá barva může být hnědá či černá tvořící na jeho těle různé skvrny a přechody. Nevýhodou je, že srst anglického setra vyžaduje pravidelnou péči [60].

Obr. 10 Anglický setr [61].

Z hlediska ovladatelnosti je anglický setr dobře zvládnutelný a **není náročný na výcvik**. Je velmi klidným a inteligentním plemenem. Dalšími kladnými vlastnostmi jsou

obrovská **vytrvalost** a houževnatost. Může být velmi dobře využit zejména jako strážní pes, protože **velmi často a hlasitě štěká**. Jelikož ovšem miluje pohyb, měl by být využíván spíše ke střežení na volno než na pevném či pohyblivém stanovišti. Vhodným plemenem je také díky **nízké náchylnosti na onemocnění** či genetické vady.

Tento pes je vhodný i jako společenský pes, jelikož dobře vychází s dětmi i se zvířaty. Průměrně se dožívá 14 let, což je oproti ostatním plemenům spíše nadprůměr. Dále dobře **zvládá teplé i chladné počasí** a **není agresivní**, což jsou další plusy. Jeho cena se pohybuje v rozmezí **2 000 a 6 000 Kč** bez PP [60].

6.2.9 Rhodéský ridgeback

Původem je toto plemeno z Jihoafrické republiky, i když poprvé bylo popsáno v Zimbabwe. Konkrétně v oblasti Rhodesie, odtud pojmenování rhodéský. Ridgeback není pouze rhodéský, ale také například thajský. Samotné slovo ridgeback pochází z angličtiny a volně přeloženo znamená hřbet zpět, což poukazuje na základní rozeznávací znak tohoto plemene. Tím je pruh protichůdně rostené srsti právě na hřbetu. Dle FCI se rhodéský ridgeback řadí mezi honiče, barváře a příbuzná plemena [62].

Obr. 11 Rhodéský ridgeback [63].

Velikostí se řadí mezi velká plemena, i když postavou je velmi štíhlým, ale svalnatým plemenem. Dorůstá se téměř 70 cm v kohoutku, ovšem váhou nepřekračuje hranici 40 kg. Kromě již zmíněného přibližně 5 cm širokého pruhu protichůdné srsti jsou dalšími výraznými znaky dlouhá plochá lebka či znatelně svalnaté tělo i končetiny. Výrazná je také srst ridgebacka, která je velmi krátká, jemná a lesklá. Zbarvením je červenohnědá a nevyžaduje téměř žádnou péči.

Povahou je ridgeback velmi přátelský, ovšem jen k lidem, které důvěrně zná. K ostatním je **velmi nedůvěřivý**, nikoliv nepřátelský ani přehnaně agresivní. Majiteli bývá velmi věrný. Zajímavostí je, že toto plemeno bylo vyšlechtěno k lovu lvů, odtud nese svou přezdívku „lví pes“. Ridgebackové byli využíváni ve smečkách a byli schopni vystopovat lva a následně ho zadržet na místě do příchodu lovce, který lva poté zabil. Za tímto účelem museli mít ridgebackové velmi dobrý čich a hlavně nesmírnou **vytrvalost, hbitost a sílu**, aby dokázali uhnat lva. Tyto vlastnosti jim i nadále přetrvávají. Z hlediska využití u bezpečnostních agentur mohou efektivně střežit pozemky i chránit psovoda. Na rozdíl například od anglického setra, ridgeback štěká pouze v případech, když se něco děje. Tímto se sice omezí množství „falešných poplachů“, ovšem na druhou stranu štěkáním neodradí pachatele od jeho záměru dříve, než k němu dojde.

Z hlediska **výcviku není** rhodéský ridgeback **příliš náročný**, jedná se o inteligentní a učenlivé plemeno. Ovšem pokud dojde k podcenění jeho výchovy, může se stát lehce svéhlavým. Vychází dobře s dětmi i zvířaty a může být i dobrým společníkem. Jeho využití je nebyvale rozmanité. Může být použit jako služební pes, díky obratnosti, hbitosti a rychlosti i při různých kynologických sportech a v neposlední řadě i jako pes lovecký. Rhodéský ridgeback se běžně dožívá 12 let a štěně lze zakoupit od **5 000 do 9 000 Kč** bez PP, což z něj dělá lehce dražší variantu [62].

6.2.10 Dobrman

Toto plemeno vyšlechtil Němec Louis Dobermann, podle kterého dostalo i svůj název. Dobrmana šlechtil za účelem získání skvělého hlídače, díky čemuž má pro toto využití i v současné době skvělé dispozice. Doposud ovšem není známo, ze kterých plemen vzešel. Stejně jako němečtí ovčáci i dobrmani byli využíváni za I. světové války. Postupně se plemeno rozšířilo do celého světa a spousta lidí si pod pojmem hlídací pes představí právě dobrmana. V současné době se tedy využívají zejména jako pracovní, ale i služební psi. FCI jej řadí do skupiny pinčové, knírači a molossoidní plemena.

I když dobrman nepatří mezi robustní plemena, jde z něj **velký respekt**. Je výrazný hlavně díky své mohutné a svalnaté hrudi, zbytek těla je spíše užší. V kohoutku může měřit více než 70 cm a vážit přibližně 40 kg. Má velmi krátkou a hladkou srst, která je velice jednoduchá na údržbu, protože nevyžaduje téměř žádnou péči. Co se týče barvy, je nejčastěji uhlově černá s rezavými fleky kolem tlamy, na nohou a na hrudi. Někdy může dojít k záměně dobrmana za německého pinče. Tato dvě plemena jsou si velice podobná, ovšem mají dva podstatné rozdíly. Těmi jsou přibližně o 20 cm větší výška a o 20 kg větší hmotnost na straně dobrmana [64].

Obr. 12 Dobrman [65].

Povahově je dobrman **ideálním hlídacím či strážním psem**. Je nesmírně **inteligentní, silný**, hbitý a rychlý. Zároveň je **velmi ostražitý** a proti nepřítelům či možným pachatelům je **útočný**. Málokdo by se odhodlal vstoupit do objektu střeženého právě tímto plemenem. Při zcela špatné výchově by se mohl stát agresivním, ale nemá to ve své povaze. Je to přátelský a hodný pes, který může být i skvělým rodinným společníkem. Dobře vychází s dětmi, naopak špatně vychází s jinými zvířaty, zejména s ostatními psy.

Nevýhodou při využití u bezpečnostních agentur je jeho špatná snášenlivost chladného počasí. Při velkých mrazech by tedy neměl zůstat dlouho venku, tedy například střežit objekt přes noc bez možnosti úkrytu v teple. Ovšem v České republice již několik let nenastala zima, kdy by se teploty pohybovaly hluboko pod nulou. Dobrmani se

dožívají 12 let, přestože jsou lehce náchylní na onemocnění. Při správné péči by se tato náchylnost neměla projevit. Cena štěněte se pohybuje mezi **4 000 a 8 000 Kč** bez PP [64].

6.2.11 Americký stafordširský teriér

Toto plemeno vzniklo šlechtěním anglického buldoka a staroanglického teriéra v USA. V té době byly v Americe velmi populární psí zápasy a sázky s nimi spojené. Psi byli nuceni bojovat o život mezi sebou navzájem a v nejhorších případech i proti zvířatům nesrovnatelně větším, například proti býkům či medvědům. Naštěstí v roce 1900 byly psí zápasy v USA zakázány a toto plemeno se smutnou minulostí zažívá od té doby mnohem lepší časy. V současné době se využívá zejména jako pracovní, sportovní či společenský pes. FCI toto plemeno oficiálně uznala v roce 1972 a zařadilo ho do skupiny teriérů. Příbuznými plemeny jsou americký pitbulteriér a anglický stafordširský bulteriér.

Toto plemeno je celkově menšího vzrůstu, ale podcenit jej by se pachateli mohlo ošklivě vymstít. Málokterý pes disponuje takovou **silou, zuřivostí a zarputilostí**, jako právě americký stafordširský teriér. Má velmi širokou hlavu a silné čelisti, které dokážou vyvinout přímo brutální stisk. Výškou se řadí mezi střední plemena, kdy dosahuje 48 cm v kohoutku. Jeho váha se pohybuje okolo 23 kg. Je zavalité postavy se svalnatou mohutnou hrudí. Také jeho končetiny jsou velmi silné a svalnaté. Výrazným znakem jsou také špičaté uši. Srst je velmi krátká, drsná a lesklá. Nevyžaduje téměř žádnou péči a zbarvení má většinou dvoubarevné. Většinou se jedná o kombinaci bílé a hnědé, či bílé a černé barvy [66].

Obr. 13 Americký stafordširský teriér [67].

Jedná se o **skvělého obránce**, který se vždy postaví za svého pána. Je velmi statečný a při správném výcviku není agresivní. Pokud by ovšem majitel jeho výcvik zanedbal, může se stát nebezpečný vůči okolí. Je od přírody nedůvěřivý vůči cizím lidem a hůře vychází s jinými zvířaty. Toto plemeno vyžaduje opravdu pevnou ruku a měl by si jej pořídit spíše člověk se zkušenostmi s výchovou psů. Je velmi **hbitý** a **silný**. Ze své minulosti si zachoval zejména svou **zarputilost**. I přes tyto vlastnosti je vhodným rodinným psem, který dobře vychází i s dětmi, ovšem nesmí se podcenit jeho výcvik.

Americký stafordširský teriér dobře **zvládá horko i zimu** a celkově je velmi odolný. Dožívá se průměrně 12 let a cena štěněte bez PP se pohybuje v širokém rozpětí. Začíná na hranici **4 000 Kč**. Je ovšem na místě ještě jednou zmínit, že oproti ostatním plemenům je výcvik amerického stafordširského teriéra velmi náročný. Ovšem pokud je správně vycvičen, jeho přednosti pro využití v bezpečnostní agentuře jsou obrovské [66].

6.2.12 Chodský pes

Toto plemeno vzniklo relativně nedávno, oficiálně roku 1985. Záměrem bylo vyšlechtit psa podobného starým chodským ovčákům, kteří byli ve střední Evropě velmi populární již ve středověku, postupem času ovšem zcela vymizelo. Proto se jej rozhodl ing. Jan Findejs znovu vyšlechtit. Pomoc hledal u kynologů prostřednictvím kynologického časopisu, do kterého umístil obrázky starých chodských ovčáků, apeloval tak na čtenáře tohoto časopisu. Ti z nich, kteří měli psa podobného tomu na obrázcích, se mu měli ozvat. Na tuto výzvu reagovalo velké množství majitelů a z množství jejich psů vybral Findejs ty nejpodobnější, ze kterých následně vyšlechl plemeno chodského psa ve své nynější podobě. Jedná se tedy původem o československé plemeno, které ovšem doposud ještě nebylo uznáno dle FCI [68][69].

Vzhledově se nejvíc podobá ovčáckým plemenům a velikostně se řadí mezi střední plemena. Dorůstá se téměř 60 cm v kohoutku a jeho váha se pohybuje kolem 25 kg. Srst chodského psa je dlouhá a hustá, pouze kolem tlamy, očí a na nohou je krátká. Zbarvení srsti je černé, obličejová partie a nohy jsou zbarveny plavě až světle hnědě. I přesto, že většina srsti je dlouhá, **nevyžaduje přílišnou péči**. Podobnost s ovčáky je zejména na základě špičatých vzpřímených uší a typického dlouhého čenichu. Tělo chodského psa není příliš mohutné, spíše hubenější, zato svalnaté [69].

Chodský pes je velmi dobře ovladatelné plemeno a **není náročný na výcvik**. Hodí se tedy i pro méně zkušené zájemce. Je velmi **odolný vůči horku i chladu**. Je poměrně

temperamentním plemenem, nikoliv však agresivním. Je však velmi energický a vyžaduje pozornost či nějakou aktivitu. Pokud je například dlouho uzavřen ve stísněných prostorách bez možnosti většího pohybu, je možné, že si tento nedostatek bude vybíjet destruktivně směrem ke svému okolí. Může tedy například zničit nábytek apod. Dalšími vlastnostmi chodského psa jsou **velká síla** a **hbitost**.

Obr. 14 Chodský pes [70].

Toto plemeno může být i dobrým rodinným psem díky jeho dobrému vztahu k dětem. Velmi dobře vychází i se zvířaty, není tedy problém při využití s více strážními psy ve velmi rozsáhlém objektu. Chodský pes se běžně dožívá 12 let a je velmi odolný vůči onemocněním. Jeho cena se pohybuje mezi **2 000** a **6 000 Kč** bez PP [69].

6.2.13 Bílý švýcarský ovčák

Toto plemeno se řadí k těm novějším, jeho vyšlechtění proběhlo ve druhé polovině 20. století. Ačkoliv jeho název je bílý švýcarský ovčák, toto pojmenování je zavádějící. Původ tohoto plemene není ve Švýcarsku, ale v Severní Americe. Až poté se rozšířilo i do zemí Evropy. Jedná se o plemeno uznané FCI, konkrétně se řadí do skupiny ovčáci a honáčtí psi, stejně jako německý ovčák, malinois a slovenský čuvač.

Bílý švýcarský ovčák, stejně jako slovenský čuvač, je na první pohled nápadný svou sněhově bílou barvou srsti. Ta je dlouhá a hustá, ovšem **péče** o ni **není** nikterak **těžká** ani časově náročná. Tělo tohoto plemene není příliš mohutné, na druhou stranu velmi svalnaté. Výškou mezi 60 a 70 cm se řadí mezi střední plemena a může vážit až 40 kg.

Jako většina ovčáků i bílý švýcarský ovčák má špičaté vzpřímené uši a podlouhlý zúžený čenich [71].

Obr. 15 Bílý švýcarský ovčák [72].

Toto plemeno je nesmírně inteligentní a velmi snadno ovladatelné. Jeho **výcvik není příliš náročný**. Typickými vlastnostmi jsou **ostrážitost** vůči cizím lidem a neustálá bdělost. Bílý švýcarský ovčák je velmi **statečný**, chová se klidně a nikdy není nervózní či dokonce agresivní. Díky své klidné povaze může být skvělým služebním, záchranářským, ale i společenským psem, vychází dobře i s dětmi. Dobře vychází také se zvířaty.

Bílý švýcarský ovčák miluje pohyb, bohatě mu stačí velký výběh a občasné procházky. Tím se skvěle hodí ke střežení objektů. Není náchylný na onemocnění a dobře **odolává teplému i chladnému počasí**. Dožívá se kolem 12 let a štěně lze zakoupit za **3 000 – 5 000 Kč** bez PP, což je velmi přívětivá cena [71].

6.2.14 Rotvajler

Rotvajler se řadí mezi ta nejstarší plemena z tohoto výběru, kdy jeho původ sahá až do antiky. Plemeno bylo vyšlechtěno v Římské říši, na území dnešního Německa. Využívalo se jako ochrana důstojníků legií a dále k ochraně stád dobytka. Tažením legií po Evropě se toto plemeno rozšířilo do mnoha dalších zemí. Později se, i díky jeho skvělému čichu, začalo používat i jako služební plemeno. Dle FCI se řadí do skupiny pinčů, kníračů a molossoidních plemen.

Rotvajler je velmi mohutným a robustním plemenem. Má velmi širokou hlavu s malými ušima. Také jeho tělo je velmi robustní a svalnaté. Vzhledově vypadá velmi nepřátelsky a vzbuzuje **obrovský respekt**. Srst má velmi krátkou, zbarvením černou se světle hnědými skvrnami v oblasti hrudi, kolem tlamy a na nohách. Srst nevyžaduje velkou péči. Rotvajler se dorůstá téměř 70 cm v kohoutku a jeho váha se pohybuje přes 50 kg [73].

Obr. 16 Rotvajler [74].

Jedná se o velmi inteligentní plemeno, které při správném výcviku je dobře ovladatelné. Ovšem jeho výcvik je relativně náročný a rotvajler je vhodnější spíše pro zkušené psovody. Jelikož je velmi sebejistý a nebojácný, v případě zanedbání výchovy se může stát nebezpečným a agresivním. Pokud je nad ním držen přísný dohled, může být i rodinným psem. Dobře vychází s dětmi i se zvířaty. Opravdu velmi důležitý je ale jeho důsledný výcvik, psovod bez větších zkušeností by měl preferovat jiné plemeno. Jeho dalšími vlastnostmi jsou **obrovská síla** a až překvapivá obratnost a rychlost.

Rotvajler **nemá problém s chladným ani teplým počasím**. Potřebuje dostatek pohybu, aby se u něj neprojevaly kloubní problémy. Za tímto účelem stačí výběh u domu a procházky. Průměrně se toto plemeno dožívá 10 let, což je o pár let méně než u zbylých plemen. Jeho cena se pohybuje kolem **4 000 – 8 000 Kč** bez PP [73].

6.2.15 Velký švýcarský salašnický pes

Toto plemeno má podobný původ jako rotvajler, kdy pochází ze psů využívaných v antickém Římě. Psi, kteří byli při tažení římských legií rozšířeni po velké části Evropy, se následně vyvíjeli odlišně, aby se přizpůsobili danému prostředí. Díky tomu mezi nimi panuje spousta odlišností. Právě v té době se zrodilo vícero druhů salašnických psů.

Zpočátku sloužili zejména k ochraně stád ovcí či dobytka. V roce 1908 Švýcar Heim oddělil plemena velkého švýcarského salašnického psa a bernského salašnického psa. Toto plemeno se poté využívalo například za druhé světové války, kdy byla jejich síla a vytrvalost použita k přenášení těžkých břemen přes obtížně dostupné terény v Alpách. V současné době se využívají stále jako pastevečtí psi, ale také jako služební či pracovní psi.

Dle FCI se řadí do skupiny pinčů, kníračů a molossoidních plemen spolu s příbuznými plemeny jako s již zmíněným bernským salašnickým psem, entlebušským salašnickým psem a appenzelským salašnickým psem. První zmíněný byl z výběru vyřazen kvůli nesmírně husté a dlouhé srsti, která vyžaduje velmi častou a časově náročnou péči a také kvůli ní toto plemeno velmi špatně snáší horka. Zbylá dvě plemena byla vyřazena na základě příliš vysoké ceny, která se u obou pohybuje nad hranicí 10 000 Kč bez PP [75].

Velký švýcarský salašnický pes má velmi mohutnou až zavalitou postavu. Zejména jeho hrud' je velmi široká a robustní, velká je i jeho hlava. Barvou srsti je podobný bernskému salašnickému psovi, liší se ovšem její délkou. U psa převládá černá barva, má bílou náprsenku, čenich a konce nohou. Zbytek nohou a koutky tlamy mívá hnědé. Srst je velice krátká a drsná, vyžaduje jen velmi nepravidelnou a nenáročnou péči. Velký švýcarský salašnický pes patří mezi velká plemena, jeho výška může být přes 70 cm v kohoutku a váha může být až 70 kg. Což znamená, že z tohoto plemene jde **velký respekt**.

Obr. 17 Velký švýcarský salašnický pes [76].

Přestože se jedná o obrovského psa, jedná se o klidné plemeno. V žádném případě není agresivní ani temperamentní. Je to velmi **odvážný**, nebojácný a inteligentní pes. Za jakékoliv situace chrání svého majitele a je to velmi **dobrý strážní pes**. Jeho **výchova není příliš náročná** a pes je velmi dobře ovladatelný. Je také velice společenský a může být velmi dobrým rodinným psem. Dobře vychází s dětmi i zvířaty.

Velký švýcarský salašnický pes **nemá problémy s horkem ani chladem**, je velmi odolný. Je známý svou klidnou povahou, někdy se dokonce používá jako asistenční pes. Pro využití u bezpečnostních agentur je hlavní výhodou, že ačkoliv má nesmírnou sílu a respekt, **není agresivní**, a proto je i v kritických situacích **dobře ovladatelný**. Plemeno se dožívá přibližně 10 let a štěně lze zakoupit od **5 000 Kč** bez PP [75].

6.3 Vyhodnocení

Tato plemena mají ideální vlastnosti pro využití u bezpečnostních agentur jako hlídači i strážní psi. Dále záleží již na požadavcích konkrétních majitelů agentury, který aspekt je pro ně nejdůležitější a co přesně od svého psa požadují. V této části je vyhodnocen celkový výběr a zvolena ideální plemena pro ty nejčastější požadavky ze strany majitelů. Pokud je pro ně nejdůležitějším faktorem zejména **respekt** z daného psa spojený s jeho vzhledem, mohutností a pověstí, měl by se uchýlit ke koupi některého z těchto plemen: bullmastif, jehož vzhled budí velký respekt, obrovitý leonberger, dobrman, či rotvajler, který je mnoha lidmi považován za agresivního a zuřivého.

Druhým podstatným faktorem může být **snadná výchova** a ovladatelnost psa. Nejmenší nároky na výcvik mají opět leonberger a dále středoasijský pastevecký pes, chodský pes a bílý švýcarský ovčák. Dalším aspektem je určitě **cena**. Přestože již celkový výběr byl proveden z cenově omezeného množství psů, nejlevnějšími z vybraných patnácti plemen jsou německý ovčák, malinois, středoasijský pastevecký pes, anglický chrt a znovu i chodský pes s bílým švýcarským ovčákem.

Dalším z faktorů je nepochybně **odolnost vůči teplotám**, a to vysokým v létě i nízkým v zimě. Zde je ten výběr podstatně širší, kdy tuto podmínku nesplňují zcela perfektně pouze slovenský čuvač, leonberger, bullmastif a dobrman. Posledním z těchto důležitých bodů je **nenáročnost péče** o psa, zejména tedy o jeho srst. Toto kritérium nesplňují úplně leonberger a anglický setr. Plemena ovšem byla vybrána, aby žádné z nich se splněním všech těchto kritérií nemělo vážnější problémy.

Každé plemeno se v něčem liší, každé z nich má silnější stránky trochu v jiné oblasti. Pokud by chtěl majitel psa, který by byl „**univerzálem**“ a co nejlépe splňoval všechna z nich, ideální volbou by byl slovenský čuvač, všechna tři ovčácká plemena, chodský pes nebo středoasijský pastevecký pes. V opačném případě jsou kvality vybraných psů tak rozmanité, že si případný majitel může vybrat přesně plemeno, které by vyhovovalo jeho požadavkům, místu a účelu uplatnění.

7 PRAKTICKÁ UKÁZKA VYUŽITÍ PSŮ PŘI VYHLEDÁVÁNÍ ZBRANÍ A STŘELIVA

Jelikož množství činností vykonávaných psy je opravdu značné, pro praktickou ukázkou byla vybrána jen jedna z nich, konkrétně vyhledávání zbraní a střeliva. Provádění této činnosti je velmi podobné jako v případě vyhledávání drog, výbušnin a dalších. Dalším důvodem výběru této ukázky je, že dokazuje neskutečnou schopnost psů využít jejich dokonalého čichu i za velmi ztížených podmínek. Informace o využití psů byly, stejně jako ty o výcviku psů ve státní sféře, získány na základě rozhovoru s policejním kynologem. Ten ovšem nechtěl být v rámci práce jmenován.

První možností využití je přímo na místě trestného činu. Vše začíná ohlášením tohoto činu na některou ze státních složek, ať už na městskou policii, státní policii nebo na číslo 112. Složky se mezi sebou kontaktují a vyšlou své jednotky na místo činu. Městská policie nesmí vyšetřovat trestný čin sama, vždy musí kontaktovat také policii státní. Po příjezdu na místo se místo činu zajistí, a pokud došlo k použití střelné zbraně, snaží se ji jednotky najít. Nejprve se bez použití služebního psa důkladně prohledá okolí místa činu, v některých případech se k tomu používají i detektory kovu.

Obr. 18 Policisté prohledávají okolí místa činu [77].

Až následně, pokud nebyla zbraň nalezena, se může velitel zásahu rozhodnout povolat policejního kynologa, specialistu na vyhledávání zbraní. Je samozřejmě zbytečné povolávat psovoda se psem, pokud zbraň leží na místě činu. V tomto případě by se spíše mohl povolat pes za účelem vystopování prchajícího pachatele. To ovšem již vše záleží na vyhodnocení velitele daného zásahu a na okolnostech jednotlivých případů.

Poslední možností při vyhledávání zbraní je tedy povolání psovoda. Ten je po příjezdu obeznámen se situací a je mu sděleno, kde by se přibližně zbraň mohla vyskytovat. Psovod poté se psem začne vyhledávat zbraň za použití povelu „hledej“. Postupuje tzv. kruhovým pátráním, kdy začne kruhem v bezprostřední blízkosti místa činu a poté kruh zvětšuje. Hledání nesmí probíhat příliš dlouho, musí se dělat časté pauzy, jelikož pes neudrží dlouho pozornost. Dalším způsobem hledání je postupování po pravděpodobné cestě útěku pachatele, kdyby náhodou zbraň při útěku odhodil.

Obr. 19 Psovod skrývá hračku, zatímco pes vyhledává zbraň [78].

Jak již bylo zmíněno v kapitole o výcviku ve státní sféře, pes hledá zbraň na základě jejího pachu, jedná se o kombinaci pachu střelného prachu, oleje do zbraní a také kovového pachu samotné zbraně. Nelze jej tedy ošálit ani důkladným vyčištěním zbraně. Myslí si ovšem, že hledá svou oblíbenou hračku, kterou psovod používal při výcviku, a se kterou si pes spojil pach zbraně. Poté co pes zbraň vyhledá, označí ji tzv. aktivním označením. To znamená, že začne hrabat, dobývat se k ní, nebo si sedne, lehne, začne štěkat. Záleží, k jakému stylu označení byl vycvičen. Jakmile pes místo označí, vytáhne psovod psovu hračku a nenápadně mu ji podstrčí k nalezené zbraně. Pes je šťastný, že našel svou hračku a zároveň i odhalil zbraň, která může být velmi důležitým důkazem daného případu. Samotný průběh vyhledávání je tedy velmi podobný jako při vyhledávání drog.

Druhou možností využití je prohledávání míst k nalezení zbraně k usvědčení podezřelé osoby. Pokud je například nějaká osoba důvodně podezřelá z vraždy (zastřelení někoho), smí dle trestního řádu (zákonu č. 141/1961 Sb.) předseda senátu či soudce na

návrh státního zástupce vydat povolení k domovní prohlídce, nebo například k prohlídce automobilu apod. Tuto prohlídku provede policejní orgán, a pokud nenalezne zbraň, povolá psovoda se psím specialistou. Ten dokáže vyhledat zbraň skrytou například v podlaze či jinak ukrytou. Vyhledávání zbraní se tedy provádí nejen na místě činu a jeho okolí, ale také v domech, bytech a jiných objektech, v automobilech a dalších dopravních prostředcích atd. [79].

Obr. 20 Pes označuje nález zbraně sednutím [80].

Psí čich zkrátka takřka nelze zmást či jinak přechytračit. Je známa dokonce situace, kdy pes byl schopen odhalit zbraň skrytou v obrovském barelu s olejem. Pašeráci drog se zase snaží jejich čich často otupit pachem kávy, tabáku, ryb a dalšími silnými pachy, ale tyto snahy jsou u dobře vycvičených psích specialistů v naprosto drtivě většině případů zcela zbytečné.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo popsat kynologickou ostrahu a provést její komparaci v soukromé a státní sféře, a to zejména z hlediska výcviku a využití. Dalším úkolem bylo provést výběr vhodných plemen pro využití v bezpečnostních agenturách. Posledním bodem bylo zpracování praktické ukázky použití psů při vyhledávání zbraní a střeliva. Práce může být přínosem pro studenty ve formě studijního materiálu, ale také pro pracovníky bezpečnostních agentur. Ti se zde mohou dočíst informace nejen o pracovní kynologické ostraze, výcviku a využití pracovních psů, ale zejména právě o vhodnosti některých plemen pro využití v bezpečnostních agenturách.

V teoretické části je jen okrajově popsána kynologie samotná a následně její odvětví. Jedním z nich je právě i kynologická ostraha. Ta se dělí na pracovní a služební podle toho, jestli je využívána v soukromé či státní sféře. Rozdílné jsou zejména pravomoci psovodů při použití psů v různých situacích. Zatímco v pracovní kynologii lze psa použít pouze jako obranný prostředek v nutné obraně a krajní nouzi, členové některých státních složek mají tyto pravomoci vyšší. Policisté smí psa použít jako donucovací prostředek v případech daných zákonem a příslušníci armády dokonce jako zbraň.

Liší se také požadavky na psy i psovody v jednotlivých sférách. Ve státní sféře musí mít psovod odbornou způsobilost a pes musí projít speciálním výcvikem. Ve sféře soukromé nejsou dány žádným zákonem ani nařízením požadavky na výcvik psů, ovšem psovodi musí získat kvalifikaci pro výkon dané práce. Národní soustava kvalifikací udává standardy pro obyčejného psovoda bezpečnostní služby, psovoda bezpečnostní služby pro detekci drog a psovoda bezpečnostní služby pro detekci akceleračních hoření. Pro získání dané kvalifikace musí psovod splnit zkoušku před komisí, ve které musí být alespoň jedna autorizovaná osoba splňující daná kritéria. Problémem ovšem je, že počet těchto autorizovaných osob zdaleka není dostačující. Pro obyčejného psovoda bezpečnostní služby jsou pouze tři tyto osoby, pro zbylé dva standardy dokonce ani jedna. To může způsobovat velký problém při snaze o získání dané kvalifikace.

Následně byla rozebrána problematika pracovních a služebních psů, u nichž dochází k časté záměně. Pracovní psi jsou využíváni v sektoru soukromém a dělí se na strážní a hlídací, kdy hlídací zajišťují ochranu psovoda a strážní střeží objekt. Tito psi jsou často majetkem samotných psovodů, kteří pracují v bezpečnostní agentuře na základě smlouvy. Služební psi jsou ve státním sektoru a jejich užití je podobné jako v případě

služební zbraně, kdy se přidělí na začátku služby a na konci jsou opět odebráni. Psi jsou ve většině případů majetkem dané státní složky.

Praktická část porovnává kynologickou ostrahu v soukromé a státní sféře z hlediska využití a výcviku. Popisuje výcvik jednotlivých cviků, které psi musí zvládat pro efektivní využití v obou sférách. Nejrozsáhlejší částí práce a jejím hlavním přínosem je ovšem výběr vhodných plemen psů pro využití v bezpečnostních agenturách. Ty se v rámci šetření často uchylují k pořízení netrénovaných psů například z útulku. Vhodnost těchto psů pro dané využití je velmi malá, proto byl při výběru kladen velký důraz zejména na přívětivou cenu daných plemen. Dále také na vhodné vlastnosti při využití v soukromém sektoru, tedy snadná ovladatelnost, nepřilíš vysoké nároky na výcvik apod. Dalším aspektem výběru je samozřejmě i vzhled. Psi v tomto sektoru mají sloužit zejména jako prevence, proto by měli budit respekt. Posledním kritériem výběru byla menší náročnost péče o psy a jejich odolnost ve zdejších podmínkách.

Do výběru bylo zahrnuto celkem 134 plemen, ze kterých bylo na základě výše zmíněných kritérií vybráno 15 nejlepších. Vybrána byla často preferovaná plemena jako německý ovčák, rotvajler či dobrman, ale i plemena méně známá jako středoasijský pastevecký pes, chodský pes, velký švýcarský salašnický pes, či leonberger. Výběr doplňují slovenský čuvač, bullmastif, belgický ovčák – malinois, rhódéský ridgeback anglický setr, hovawart, bílý švýcarský ovčák a americký stafordširský teriér. U každého z plemen byly zvýrazněny jeho klady pro snazší orientaci a možný výběr ideálního plemene podle požadavků majitele dané agentury.

Na konci práce byla zpracována praktická ukázka využití při vyhledávání zbraní a střeliva. Bylo popsáno využití nejen na místě činu a v jeho bezprostředním okolí, ale také prohledávání bytu, domu, automobilu, či jiných prostor a dopravních prostředků na základě pokynu k domovní prohlídce, a to za účelem zajištění důkazů k usvědčení důvodně podezřelé osoby. Je popsán detailní průběh vyhledávání, který je doplněn i o fotografie.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Dogs, cynology and anthropomorphism. *Riverwoods Pet Hospital* [online]. 2013 [cit. 2016-02-11]. Dostupné z: <http://riverwoodspethospital.com/dogs-cynology-and-anthropomorphism/>
- [2] Psí aktivity. *Českomoravská kynologická unie* [online]. [cit. 2016-02-11]. Dostupné z: http://www.cmku.cz/index2.php?stranka=psi_aktivity
- [3] Presentation of our organization. *Federation Cynologique Internationale* [online]. [cit. 2016-02-11]. Dostupné z: <http://www.fci.be/en/Presentation-of-our-organisation-4.html>
- [4] Sport a práce. *Aussies World* [online]. [cit. 2016-02-11]. Dostupné z: <http://www.aussiesworld.cz/index.php/sport/agility>
- [5] Agility. *Můj pes* [online]. [cit. 2016-02-11]. Dostupné z: <http://www.muji-pes.cz/psi-sporty/agility-355.html>
- [6] Treiball. *Aussies World* [online]. 2013 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <http://www.aussiesworld.cz/index.php/sport/treiball>
- [7] Pasení. *Aussies World* [online]. 2013 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <http://www.aussiesworld.cz/index.php/sport/paseni>
- [8] KOLLER, Jan. *Kynologická příručka*. 3. vyd. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1979.
- [9] O práci na barvě. *Časopis myslivost* [online]. [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://www.myslivost.cz/Casopis-Myslivost/Myslivost/2001/Kveten---2001/O-praci-na-barve>
- [10] Co je canisterapie? *Canisterapeutické centrum Zlín* [online]. [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://www.canisterapie-zlin.cz/canisterapie.php>
- [11] Metody canisterapie. *Canisterapie Zlín* [online]. [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://canisterapie.webnode.cz/canisterapie/metody-canisterapie/>
- [12] Asistenční pes. *Pes pomůže* [online]. [cit. 2016-02-22]. Dostupné z: http://www.pes-pomuze.com/asistencni_pes.html
- [13] Amazing rescue dog detects six-year-old boy's seizures before they happen. *Daily Mail: News* [online]. 2012 [cit. 2016-02-22]. Dostupné z: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2200934/Amazing-rescue-dog-detects-year-old-boys-seizures-happen.html>

- [14] Medical detection dogs: how they could save our lives in a sniff. *Medical News Today* [online]. 2013 [cit. 2016-02-22]. Dostupné z: <http://www.medicalnewstoday.com/articles/269099.php>
- [15] Služební kynologie u jednotlivých ozbrojených sborů. *Cz-pes* [online]. ©2001-2013 [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: <http://www.cz-pes.cz/literatura-sl-kynologie-2.php>
- [16] Trestní zákoník: Krajní nouze, § 28. *Kurzycz: Zákony* [online]. Kurzy.cz, AliaWeb, Copyright©2000-2016 [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: <http://zakony.kurzy.cz/40-2009-trestni-zakonik/paragraf-28/>
- [17] Trestní zákoník: Nutná obrana, § 29. *Kurzycz: Zákony* [online]. Kurzy.cz, AliaWeb, Copyright©2000-2016 [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: <http://zakony.kurzy.cz/40-2009-trestni-zakonik/paragraf-29/>
- [18] Trestní zákoník: Trestný čin, § 13. *Kurzycz: Zákony* [online]. Kurzy.cz, AliaWeb, Copyright©2000-2016 [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: <http://zakony.kurzy.cz/40-2009-trestni-zakonik/paragraf-13/>
- [19] Výběr kvalifikace: Právo, právní a veřejnoprávní činnost. *Národní soustava kvalifikací* [online]. NÚV, TREXIMA, spol. s r. o., 2014 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.narodnikvalifikace.cz/vyber-kvalifikace/profesni-kvalifikace/skupiny-oboru-34>
- [20] ZÁVAZNÝ POKYN policejního prezidenta ze dne 17. června 2009, kterým se upravuje činnost služební kynologie a služební hipologie. *Policie České republiky* [online]. 2015 [cit. 2016-03-14]. Dostupné z: www.policie.cz/soubor/004-priloha-c-7-pdf.aspx
- [21] Legislativa použití služebního psa. *Znalec kynologie* [online]. Beníšek, 2011 [cit. 2016-03-14]. Dostupné z: http://www.znaleckynologie.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=34&Itemid=41
- [22] Zákon o ozbrojených silách České republiky: § 42 Použití vojenské zbraně. *Zákony online* [online]. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <http://zakony-online.cz/?s138&q138=42>
- [23] LUKÁŠ, Luděk. *Bezpečnostní technologie, systémy a management II*. 1. vyd. Zlín: VerBuM, 2012. ISBN 978-80-87500-19-4.
- [24] Obrazová příloha. *Cz-pes* [online]. Cz-pes.cz, ©2001-2013 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.cz-pes.cz/literatura-kynologie-bs-7.php>

- [25] Pohlaví a rasy služebních psů PČR. *Policie České republiky: Informační servis* [online]. 2010 [cit. 2016-03-14]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/pohlavi-a-rasy-sluzebnich-psu-pcr.aspx>
- [26] Oheň zničil auto za půl milionu. *Novinky.cz: Vaše zprávy* [online]. Borgis, Seznam.cz, 2011 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/vase-zpravy/jihomoravsky-kraj/breclav/590-6263-ohen-znicil-auto-za-pul-milionu.html>
- [27] Další možnosti využití služebních psů u PČR i v zahraničí, spolupráce se zahraničím. *Cz-pes* [online]. ©2001-2013 [cit. 2016-03-14]. Dostupné z: <http://www.cz-pes.cz/literatura-sl-kynologie-6.php>
- [28] Kamera pro psa a jiné domácí mazlíčky PetCam. *Hütermann* [online]. 2016 [cit. 2016-03-21]. Dostupné z: <http://www.hutermann.com/eshop/001/produkty/kamery-a-kamerove-systemy/skryte-inspekci-dentalni-dvr/kamera-pro-psa-a-jine-domaci-mazlicky-petcam>
- [29] Loupež, krádež. *Bílý kruh bezpečí: Trestné činy* [online]. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2009 [cit. 2016-03-21]. Dostupné z: <http://www.bkb.cz/pomoc-obetem/trestne-ciny/loupez-kradez/>
- [30] RŮŽIČKA, Josef. *Pes k obraně osob a ochraně majetku, aneb, Člověče, neboj se, máš-li psa!*. Ilustrace Miloslav Martenek, Oldřich Tripes. České Budějovice: Dona, 1996. ISBN 80-854-6376-8.
- [31] NOVÝ, Karel. *Kynologická příručka*. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 1995. ISBN 80-206-0503-7.
- [32] Možnosti využití psů v činnosti soukromých bezpečnostních služeb. *Cz-pes* [online]. ©2001-2013 [cit. 2016-03-21]. Dostupné z: <http://www.cz-pes.cz/literatura-kynologie-bs-3.php>
- [33] Počet služebních psů a koní PČR. *Policie České republiky* [online]. 2010 [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/pocet-sluzebnich-psu-a-koni-pcr.aspx>
- [34] Kynologie v integrovaném záchranném systému. *Hasičský záchranný sbor České republiky: Integrovaný záchranný systém* [online]. 2016 [cit. 2016-03-21]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/kynologie-v-integrovanem-zachrannem-systemu-65558.aspx>

- [35] Horští psi záchranáři umějí i létat. *Novinky.cz: Styl* [online]. Borgis, Seznam.cz, 2015 [cit. 2016-03-21]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/zena/styl/388191-horsti-psi-zachranari-umeji-i-letat.html>
- [36] Statistické ročenky vězeňské služby. *Vězeňská služba České republiky: Informační servis* [online]. 2015 [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/statistiky-a-udaje-103/statisticke-rocenky-1218/>
- [37] *Služební pes*. Praha: Naše vojsko, 1954.
- [38] Právní odpovědnost majitele psa. *Hafici.cz: Články* [online]. Stable.cz s.r.o., 2009 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.hafici.cz/clanky/o-psech-20/pravni-odpovednost-majitele-psa-3529/>
- [39] HARTL, Karel. *Výchova a výcvik psa: služební a pracovní plemena*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1979
- [40] ŠTĚPÁNSKÝ, Karel. *Služební a pracovní plemena psů*. 1. vyd. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1974.
- [41] List of Dog Breeds Considered to have a Good Guarding Ability. *Dog breed info center* [online]. ©1998-2016 [cit. 2016-03-24]. Dostupné z: <http://www.dogbreedinfo.com/guarddogs.htm>
- [42] Přehled ras. *Vas-pes.cz* [online]. Vas-pes.cz, 2016 [cit. 2016-03-24]. Dostupné z: <http://www.vas-pes.cz/prehled-ras/>
- [43] Slovenský čuvač. *Hafici.cz: O psech* [online]. Stable.cz s.r.o., 2016 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://slovensky-cuvac.hafici.cz/>
- [44] Slovenský čuvač. *ChovZvířat.cz: Psi* [online]. chovzvirat.cz, ©2006-2016 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.chovzvirat.cz/zvire/477-slovensky-cuvac/>
- [45] Hovavart. *Hafici.cz: O psech* [online]. Stable.cz s.r.o., 2016 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://hovavart.hafici.cz/>
- [46] Hovawart. *Fatimka: O plemeni* [online]. eStránky.cz, 2010 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://www.hovawartkafatimka.estranky.cz/clanky/o-plemeni/hovawart.html>
- [47] The three colours of the Hovawart. *Wikimedia Commons* [online]. Oxborrow, 2009 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:The_three_colours_of_the_Hovawart.jpg
- [48] Leonberger. *Hafici.cz: O psech* [online]. Stable.cz s.r.o., 2016 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://leonberger.hafici.cz/>

- [49] Leonberger Hündin. *Wikimedia Commons* [online]. Sara Landvogt, 2011 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Leonberger_Huendin.JPG
- [50] Německý ovčák. *Hafici.cz: O psech* [online]. Stable.cz s.r.o., 2016 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://nemecky-ovcak.hafici.cz/>
- [51] Komisař Rex. *Česko-Slovenská filmová databáze* [online]. POMO Media Group s.r.o., 2016 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/90311-komisar-rex/zajimavosti/?type=film>
- [52] German Shepherd. *Animals Club: Dog Breeds* [online]. Elelur.com, ©2015-2016 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://elelur.com/dog-breeds/german-shepherd.html>
- [53] Bulmastif. *Hafici.cz: O psech* [online]. Stable.cz s.r.o., 2016 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://bulmastif-bullmastif.hafici.cz/>
- [54] Bullmastiff. *Vet Street* [online]. Vetstreet, ©2001-2016 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.vetstreet.com/dogs/bullmastiff>
- [55] Belgický ovčák. *Hafici.cz: O psech* [online]. Stable.cz s.r.o., 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://belgicky-ovcak.hafici.cz/>
- [56] Belgický ovčák – Malinois. *PesWeb: Atlas psů* [online]. Praha: Pesweb, ©2013-2016 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://www.pesweb.cz/cz/belgicky-ovcak-malinois>
- [57] Belgian Malinois. *All big dog breeds* [online]. All Big Dog Breeds, 2016 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.allbigdogbreeds.com/belgian-malinois/>
- [58] Středoasijský pastevecký pes. *Hafici.cz: O psech* [online]. Stable.cz s.r.o., 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://stredoasijsky-pastevecky-pes.hafici.cz/>
- [59] Central Asian Shepherd. *Pet4Homes* [online]. London: Pets4Homes.co.uk, 2016 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.pets4homes.co.uk/pets4homes/home.nsf/breedinfo/centralasianshepherd>
- [60] Anglický setr. *Hafici.cz: O psech* [online]. Stable.cz s.r.o., 2016 [cit. 2016-04-21]. Dostupné z: <http://anglicky-setr.hafici.cz/>
- [61] English Setter. *All big dog breeds* [online]. All Big Dog Breeds, 2016 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.allbigdogbreeds.com/english-setter/>
- [62] Rhodéský ridgeback. *Hafici.cz: O psech* [online]. Stable.cz s.r.o., 2016 [cit. 2016-04-21]. Dostupné z: <http://rhodesky-ridgeback.hafici.cz/>

- [63] Canis lupus familiaris - Rhodesian Ridgeback. *Dr. Giuseppe MAZZA: Journalist - Scientific photographer*[online]. [cit. 2016-04-21]. Dostupné z: <http://www.photomazza.com/Canis-lupus-familiaris-Rhodesian?lang=en>
- [64] Dobrman. *Hafici.cz: O psech* [online]. Stable.cz s.r.o., 2016 [cit. 2016-04-21]. Dostupné z: <http://dobrman.hafici.cz/>
- [65] Doberman Pinscher. *All big dog breeds* [online]. All Big Dog Breeds, 2016 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.allbigdogbreeds.com/doberman-pinscher-dog/>
- [66] Americký stafordšírský teriér. *Hafici.cz: O psech* [online]. Stable.cz s.r.o., 2016 [cit. 2016-04-21]. Dostupné z: <http://americky-stafordsirsky-terier.hafici.cz/>
- [67] American Staffordshire Terrier. *Next Ranks: Dog Breeds* [online]. Nextranks.com, ©2014-2015 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://nextranks.com/dogs-breeds/american-staffordshire-terrier.html>
- [68] Vítej vás chodští psi. *Chodskypes.cz* [online]. PROKOP software, 2008 [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: <http://www.chodskypes.cz/>
- [69] Chodský pes. *Hafici.cz: O psech* [online]. Stable.cz s.r.o., 2016 [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: <http://chodsky-pes.hafici.cz/>
- [70] O plemeni Chodského psa. *Chodský pes Med z Dašického zátiší* [online]. 2007 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.chodskypes.wbs.cz/Jaky-je-chodsky-pes.html>
- [71] Bílý švýcarský ovčák. *Hafici.cz: O psech* [online]. Stable.cz s.r.o., 2016 [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: <http://bily-svycarsky-ovcak.hafici.cz/>
- [72] Chovní psi: ABAKAN NUBIKA "BABIN". *Bílý švýcarský ovčák a šiperka* [online]. 2016 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.nubika.cz/CHOVNI-PSIstud-males.html>
- [73] Rotvajler. *Hafici.cz: O psech* [online]. Stable.cz s.r.o., 2016 [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: <http://rotvajler.hafici.cz/>
- [74] Rottweiler. *Vet Street* [online]. Vetstreet, ©2001-2016 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.vetstreet.com/dogs/rottweiler>
- [75] Velký švýcarský salašnický pes. *Hafici.cz: O psech* [online]. Stable.cz s.r.o., 2016 [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: <http://velky-svycarsky-salasnicky-pes.hafici.cz/>
- [76] Velký švýcarský salašnický pes. *Hobby.cz: Atlas psů* [online]. MAFRA, a. s., 2016 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://hobby.idnes.cz/velky-svycarsky-salasnicky-pes-dnz-/atlas-psu.aspx?c=A110624_190120_atlas-psu_tyn

- [77] About us. *Peel Regional Police: Resources* [online]. Peel Regional Police, 2015 [cit. 2016-05-11]. Dostupné z: <http://www.peelpolice.on.ca/en/aboutus/resources/98-img5.jpg>
- [78] Berkeley residents snarl over police dog plan. *SF Gate* [online]. Berkley: Hearst Communications, Inc., 2004 [cit. 2016-05-11]. Dostupné z: <http://www.sfgate.com/bayarea/article/EAST-BAY-Berkeley-residents-snarl-over-police-2786771.php>
- [79] Trestní řád (zákon č. 141/1961 Sb.). *Ley.cz: Zákony online* [online]. Praha: Ley.cz, 2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://zakony-online.cz/?s16&q16=83>
- [80] Meet Buddy: JPD's new detection dog arrives. *Juneau Empire* [online]. Juneau, 2015 [cit. 2016-05-11]. Dostupné z: <http://juneauempire.com/local/2015-07-08/meet-buddy-jpds-new-drug-detection-dog-arrives>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
EPS	Elektrická požární signalizace
FCI	Fédération Cynologique Internationale (Mezinárodní kynologická federace)
IZS	Integrovaný záchranný systém
MZS	Mechanické zábranné systémy
PP	Průkaz původu
PZTS	Poplachové zabezpečovací a tísňové systémy
SBS	Soukromé bezpečnostní služby

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obr. 1 Střežení na pohyblivém stanovišti [24].</i>	29
<i>Obr. 2 Vyhledávání akceleraantů požáru automobilu [26].</i>	32
<i>Obr. 3 Slovenský čuvač [44].</i>	57
<i>Obr. 4 Tři barevné varianty Hovawarta [47].</i>	58
<i>Obr. 5 Leonberger [49].</i>	59
<i>Obr. 6 Německý ovčák [52].</i>	60
<i>Obr. 7 Bullmastif [54].</i>	61
<i>Obr. 8 Belgický ovčák – Malinois [57].</i>	63
<i>Obr. 9 Středoasijský pastevecký pes [59].</i>	64
<i>Obr. 10 Anglický setr [61].</i>	65
<i>Obr. 11 Rhodéský ridgeback [63].</i>	66
<i>Obr. 12 Dobrman [65].</i>	68
<i>Obr. 13 Americký stafordširský teriér [67].</i>	69
<i>Obr. 14 Chodský pes [70].</i>	71
<i>Obr. 15 Bílý švýcarský ovčák [72].</i>	72
<i>Obr. 16 Rotvajler [74].</i>	73
<i>Obr. 17 Velký švýcarský salašnický pes [76].</i>	74
<i>Obr. 18 Policisté prohledávají okolí místa činu [77].</i>	77
<i>Obr. 19 Psovod skrývá hračku, zatímco pes vyhledává zbraň [78].</i>	78
<i>Obr. 20 Pes označuje nález zbraně sednutím [80].</i>	79